

කෝට්ටේ යුගයේ සන්දේශ කාව්‍ය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්

කනංගමුවේ රාහුල හිමි

Abstract

Sandesha Kavya of Kingdom of Kotte will be discussed in this article. The history the Sandesh Kavya has been presented following Sanskrit literature. Also, special emphasis is placed on the notable poems composed during the Kotte era throughout this research. Further, critical discussion has been devoted to examining the unique features of the Sandesha Kavya discovered from this era. A Sandesha Kawya is defined by source and the features that should be included in a Sandesha Kavya are discussed depending on the source. Additionally, a thorough investigation has been made on the Sandesha Kavya written in the Kotte era.

Key-words: Sandesha Kawya of the Kingdom of Kotte, History of Sandesha Kawya, Nominative Sinhala Sandesha, Special Features of Kotte Sandesha, Classification of Sandesha

ප්‍රමුඛ පද: කෝට්ටේ යුගයේ සන්දේශ කාව්‍ය, සන්දේශ කාව්‍යයේ ඉතිහාසය, සන්දේශ කාව්‍ය, සන්දේශ කාව්‍යවල විශේෂ ලක්ෂණ, සන්දේශ කාව්‍යවල වර්ගීකරණය

හැඳින්වීම

සන්දේශ සාහිත්‍යයේ ඉතිහාසය ඉතා දීර්ඝ වේ. මානවයා අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් පණිවුඩ හුවමාරු කර ගැනීම මූලික කොටගෙන සන්දේශීකරණය ප්‍රභින්න විය. ප්‍රාථමික යුගයේ සන්දේශවල මූලික ම අරමුණ වූයේ පණිවිඩ හුවමාරුව යි. එහෙත් පශ්චාත්කාලීන ව පණිවිඩ හුවමාරු කර ගැනීමට අමතර ව එයට සාහිත්‍ය වටිනා කමක් එකතු වූ බව පෙනේ. සිංහල සන්දේශ කෙරෙහි සෘජු ව ම බලපෑම

ලැබී ඇත්තේ සංස්කෘතයෙනි. සංස්කෘත සන්දේශවල සියලු ම දෑ ඒ අයුරෙන් ම සිංහලයට එකතු නො කිරීමට සිංහල සන්දේශ රචකයෝ කටයුතු කළහ. ආකෘතිය පමණක් භාරතයෙන් ගත් අතර එහි අන්තර්ගතයට දේශීය මුහුණුවරක් දීමට ඔව්හු කටයුතු කළහ. සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යයට ඉතා දිගු ඉතිහාසයක් ඇති බව සම්භාව්‍ය ගද්‍ය පද්‍ය සාහිත්‍ය ආශ්‍රයෙන් තහවුරු කළ හැකි ය. වර්තමානයේ අවශේෂ ව ඇති ඉපැරණි ම සන්දේශය ගම්පොළ යුගයට අයත් වෙතත් සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යයේ ඉතිහාසය ඊට වඩා දිගු කාලයකට අයත් වේ. වර්තමානයේ අවශේෂ ව ඇති සන්දේශාවලිය අධ්‍යයනය කිරීමෙන් තහවුරු වන්නේ කෝට්ටේ යුගය සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යයේ ස්වර්ණමය යුගය බව යි.

පර්යේෂණ අරමුණු

සන්දේශයක අන්තර්ගත විය යුතු ලක්ෂණ හඳුනා ගැනීමත්, සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යයේ නමාවශේෂ සන්දේශ කාව්‍ය පිළිබඳ විමර්ශනයත්, කෝට්ටේ යුගයේ සන්දේශවල ස්වභාවය හා විශේෂතා අධ්‍යයනය කිරීමත් මෙම පර්යේෂණයේ ප්‍රධාන පර්යේෂණ අරමුණු වේ.

පර්යේෂණ ක්ෂේත්‍රය

සම්භාව්‍ය සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යයේ සන්දේශය යන විෂය ක්ෂේත්‍රයට අනුගතව මෙම අධ්‍යනය සිදු කෙරේ.

පර්යේෂණ සීමාව

මෙම පර්යේෂණය සූත්‍රගත කෙරෙන්නේ සන්දේශ පිළිබඳ ව සාකච්ඡා කිරීමට පමණි. ඒ අනුව කෝට්ටේ යුගයේ රචනා වූ සන්දේශ හා එම සන්දේශ විමර්ශනය කරමින් සම්පාදනය කරන ලද ලිපි ලේඛන ආදියත් ආශ්‍රය කෙරේ.

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

මෙහි දී භාවිත කෙරෙන්නේ පුස්තකාලය අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය යි.

සන්දේශ

සන් පූර්ව දෘශ්‍ය ධාතුව සංයෝග ව සන්දේශ යන්න ප්‍රභවය වී ඇත (සැලලිහිණි සන්දේශය, 2018: IX). සන්දේශ යන්නෙහි මනාකොට දැක්වීම යන අර්ථය ද පණිවුඩය, ලියමන, ප්‍රවෘත්තිය, තොරතුරු, ආරංචිය වැනි අර්ථ ඇත (එම). පණයන් නම් අසුරයෙක් සුරයන්ට අයත් දෙනුන් සොරකම් කොට රසා නදියෙන් එතෙර ගුහාවක සගවන ලදී. ඉන්දු විසින් නැවත එම දෙනුන් ඉල්ලා සරමා නැමති බැලිලක අත පණිවුඩයක් යැවූ පුවත සාග්වේදයේ දහවෙනි මණ්ඩලයේ දැක්වේ (එම. II). වාල්මිකී කෘත රාමායණයේ රාම විසින් වානරයෙකු දූත මෙහෙවරෙහි යොදමින් සීතාට පණිවුඩයක් යවන ලද බව සඳහන් වේ (එම. XII). එහි ම නලෝපාධ්‍යානයේ හීම රජුගේ දියණිය වූ දමයන්තියට හංසයෙකු අත පණිවුඩයක් යවන ලද බව පෙනේ (එම. XIII). මහා කවි කාලිදාස විසින් මේසය දූතයෙකු කොටගෙන රචනා කරන ලද දූත කාව්‍ය සංස්කෘත දූත කාව්‍ය සාහිත්‍යයේ අද්‍යනයේ අවශිෂ්ට ව ඇති ඉපැරණිම දූත කාව්‍යය යි. කාලිදාසගේ මේ රචනයෙන් අනතුරු ව බොහෝ රචකයෝ විවිධ තේමා වස්තු විෂය කොට ගෙන සන්දේශ රචනා කළහ.

චීන ජාතික ෂුකන් (Hskan ක්‍රි. 196-221) නාගාර්ජුන්ගේ ප්‍රඥා මූල ශාස්ත්‍ර ටීකාව පරිවර්තනයේ දී භාර්යාවක විසින් මේසය දූතයෙකු කොටගෙන සිය සැමියමට යවන ලද පණිවුඩයක් පිළිබඳ සඳහන් කොට ඇත (සන්නස්ගල 1962: 3). සටකර්පරගේ යමක කාව්‍යයේ ද වැසි වලාවක අත සිය සැමියාහට දන්වන ලෙස ස්ත්‍රීයක කළ ඉල්ලීමක් සටහන් ව තිබේ (එම). භවභූති කෘත මාලනීමාධවයෙහි ද මාධව මාලනීට වලාකුලක අත පණිවුඩයක් යැවූ පුවතක් සඳහන් වේ (එම). කාලිදාස විසින් වලාකුල තේමා කොට ගෙන පළමු දූත කාව්‍ය රචනා කිරීමෙන් අනතුරු ව පශ්චාත් කාලීන කතුවරුන් ද එය ආදර්ශයට ගනිමින් සිය නිර්මාණ සඳහා එකතු කොට ගෙන තිබේ. මුල්කාලයේ දී සන්දේශය හුදෙක් යම් කිසි කාර්යක් ඉටු කරගැනීමට මූලික කොටගෙන පණිවුඩ හුවමාරු කරගනු වස් රචනා කොට තිබේ. පශ්චාත් කාලීන ව එය නානාවිධ වර්ණනා අන්තර්ගත කොට

වර්තමානයේ සුභාවිත වන සන්දේශ යන අර්ථයෙන් භාවිත ව ඇති බව පෙන්වා දිය හැකි ය.

කාලිදාසගේ දූත කාව්‍ය අප්‍රාණවාචී මේඝයක් කේන්ද්‍ර කොටගෙන රචනා කර ඇත. එය ආදර්ශයට ගත් පශ්චාත් කාලීන හා සමකාලීන කතුවරුන් විසින් අප්‍රාණවාචී දෑ මූලික කොටගෙන සන්දේශීකරණයේ නිමග්න වූ බව පෙන්වා දිය හැකි ය. ඉන් අනතුරු ව අප්‍රාණවාචී ද්‍රව්‍ය වෙනුවට ප්‍රාණවාචී පක්‍ෂීන් මූලික කොටගෙන සන්දේශ සාහිත්‍ය ඉතා ශීඝ්‍රයෙන් ව්‍යාප්තීකරණය වූ බව පෙන්වා දිය හැකි ය. එක් පක්‍ෂියෙකු කේන්ද්‍ර කොටගෙන එක් සන්දේශයක් රචනා කිරීමෙන් අනතුරු ව අනෙක් පක්‍ෂීන් ද දූතයන් ලෙස යොදා ගනිමින් සන්දේශ රචනා කිරීමට ඉතා ජනප්‍රිය වූයේ ය.

සන්දේශයක නියම ස්වභාවයෙන් සමුපලක්ෂිත ව රචනා වූ මේඝ දූතයට තදන්තර ව රූප ගොස්වාමීන්ගේ භංස දූතය හා විෂ්ණු දාස කෘත මනෝ දූතය හැරුණු කොට අනෙක් සන්දේශවලින් වැඩි ප්‍රමාණයක් මන්දකුන්තා වෘත්තය පාදක කොටගෙන රචනා වී ඇත (එම. 4). කාලිදාස විසින් රචනා කරන ලද සන්දේශවල දූතයා පශ්චාත්කාලීන සන්දේශ කරුවන්ට බලපා ඇත. කාලිදාසගේ සන්දේශයේ වස්තු විෂය ම පාදක කොට ගනිමින් ස්වාමියා විසින් බිරිඳට පණිවුඩයක් යවන ස්වරූපයෙන් හෝ බිරිඳ විසින් ස්වාමියාට පණිවුඩයක් යවන ස්වරූපයෙන් මේ සන්දේශ කෘති රචනා වී ඇත (එම). හින්දූන් විසින් රචනා කරන ලද සන්දේශ කාව්‍යවල අඹු සැමි විරහව ඉස්මතු කරනුව ශංඝාරය මුල් කොටගත් සන්දේශ රචනා කළ ද ජෛනයන් විසින් සන්දේශ රචනා කොට ඇත්තේ ආගමික තොරතුරු පතුරුවනු පිණිස ය (එම.6). මුල් කාලයේ රචනා වූ පාලි සන්දේශ හුදෙක් ම ලියකියැවිලි හුවමාරු කරනුවස් රචනා කොට තිබේ (එම.7).

සන්දේශයකට ඇතුළත් විය යුතු ලක්ෂණ

1. සන්දේශ කාර්ය සඳහා යොදා ගන්නා දූතයෙකුගේ තිබිය යුතු ගුණාංග

මේධාවී වාක් පටු; ප්‍රඥ; පරචිත්තෝපලක්ෂක;

ධීරෝ යථොක්තවාදීව එම දූතෝ විධියෙන

1. ඥානවන්තබව
2. වාග්වාතුරිය
3. විශාරද බව
4. අනුන්ගේ සිත් දන්නා නුවණ
5. එච්ඡර බව
6. ස්ථානෝචිත ප්‍රඥාව.

සන්දේශ භාරකයෝ වර්ග ත්‍රයකි

නිසාෂ්ටාර්ථෝ පිතාර්ථශ්ව - තථා සන්දේශ භාරකා:
 කායී ප්‍රේෂා: ත්‍රිධා දූතෝ - දූතාශ්වාපි තථා විධා:
 තත්‍ර කායී ප්‍රේෂයෝ දූත ඉති ලක්ෂණම්
 උභයෝර්භාව මුන්තීනය - ස්වයං වදනි චෝත්තරම්
 සුශ්ලීෂ්ටං කුරුතෝ කායීං - නිසාෂ්ටාර්ථස් තුස ස්මානිං
 මිතාර්ථ භාෂී කායීසා - සිද්ධකාරි මිතාර්ථකා: යාවද්
 භාෂිත සන්දේශ භාරා: - සන්දේශ භාරකා: (සාහිත්‍ය දර්පණ

3/47-48-49)

- I. නිසාෂ්ටාර්ථ දූතයා - ග්‍රාහක ප්‍රේෂක අදහස් මනාව දැන සාකච්ඡා කොට කෙසේ හෝ කාර්ය සිදු කරනු ලබන්නාය.
- II. මිතාර්ථ දූතයා - ස්වල්ප කථාවකින් කටයුත්ත සිදු කරන්නාය.
- III. සන්දේශ භාරක - කතාබහකින් තොර ව සන්දේශ රැගෙන ගොස් භාර දෙන්නාය.

සිංහල සන්දේශ කාව්‍ය කෙරෙහි සංස්කෘත කාව්‍ය බලපා ඇත. එසේ වුවත් සිංහල සන්දේශ පෝෂණයෙහි ලා සංස්කෘත

මගධ දෙමළ කේරළ ආදී සන්දේශ බලපා තිබේ (කෝකිල සන්දේශ වර්ණනා, 1962:XI). සිරි තිලක සිරි පෙන්වා දෙන්නේ සන්දේශ කාව්‍යයේ ස්වරූපය බොහෝ දුරට සකසා ලැබීමට මග පෙන්වා ඇත්තේ සංස්කෘත හා ද්‍රවිඩ භාෂා වන්ගෙන් ලියැ වී ඇති සන්දේශ බවයි (තිසර සන්දේශය, 1996:VIII).

සන්දේශකරණයට අදාළ උපදෙස් දානය කරනු වස් සංස්කෘත භාෂාවෙන් යම් යම් කෘති සම්පාදනය වී ඇත. සන්දේශයක් නිරීක්ෂණය කොට ඒවායේ අන්තර්ගත ලක්ෂණ උපදෙස් ග්‍රන්ථවලට එකතු කොට ඇත. ඒ අනුව සංස්කෘත උපදේශ ග්‍රන්ථවලට අනුගත ව ම සිංහල සන්දේශ රචනා වී තිබේ. උක්ත කාරණය මූලික කොටගෙන අකෘතිය අතින් සිංහල සන්දේශ සංස්කෘත සන්දේශ කාව්‍යවලට බොහෝ සෙයින් සමාන ලෙස රචනා වී ඇත. සංස්කෘතයෙන් විරචිත සන්දේශ හඳුන්වා ඇත්තේ දූත කාව්‍ය යනුවෙනි. එහෙත් සිංහල භාෂාවෙන් රචනා කරන ලද සන්දේශවලින් වැඩි ප්‍රමාණයක් හඳුන්වා ඇත්තේ අස්න යනුවෙනි. සංස්කෘත සන්දේශ සඳහා ව්‍යවහාර කළ දූත යන නාමය ද්‍රවිඩයේ තුතු කාවියම් යනුවෙන් භාවිත වන බව ඇතැමෙක් පෙන්වා දෙති (ධම්මරතන හිමි, 1963:63).

සිංහල සන්දේශ කාව්‍ය සඳෙස අස්න යන ව්‍යවහාරය සන්දේශය අන්තරයේ ඇතත් වඩාත් ම ප්‍රචලිත වූයේ සන්දේශය යනුවෙනි (තිසර සන්දේශය, 1996: VIII). සිංහල සාහිත්‍යයේ අස්න යන්න බහුලව භාවිත වූයේ දඹදෙණි අස්න, කුවේණි අස්න හා සිහබා අස්න වැනි ග්‍රන්ථවලට ය. සන්දේශ යන නාමය එක හෙළා ම භාවිත කොට ඇත්තේ හංස සන්දේශයේ පමණි (හංස සන්දේශය, 2012; 206 පදය, 124). අනෙක් කිසිදු සිංහල සන්දේශයක හංස සන්දේශයේ සන්දේශ යන වචනය භාවිත වන තුරු සන්දේශ යන වචන දක්නට නො ලැබිණ. සන්දේශය යන්න සාමාන්‍යයෙන් කට වහරේ යෙදෙන්නේ එය ලේඛනයේ දී සඳෙස හෝ අස්න යනුවෙන් සුභාවිත වූ බව ගම්පොළ හා කෝට්ටේ යුගයේ රචනා වූ සන්දේශවලින් දැන හැකි ය.

කෙසේ වෙතත් රජුන්ට ආසිරි පැතීම සඳහා සන්දේශය හා අස්න යන කාව්‍ය ප්‍රචර්ග දෙක යොදාගත් බව සිරි තිලක සිරි පෙන්වා දී ඇත (තිසර සන්දේශය, 1996:IX). සියබා අස්න වැනි කෘති සඳහා

භාවිත කළ අස්න යන යෙදුම සන්දේශ කාව්‍ය සඳහා භාවිත කළ ද එයින් ද රජුට සෙත් පැතිමක් සිදුවන නිසා ය. අස්න ග්‍රන්ථ අනුව ගිය නිසා සන්දේශ අස්න ලෙස හැඳින් වූ බව පෙනේ. (එම). අස්න ග්‍රන්ථවල දක්නට ලැබෙන්නේ වෘත්ත ගන්ධි ශෛලිය යි. සන්දේශවල ද වෘත්ත ගන්ධි ගද්‍ය කොටස් දක්නට ලැබෙන්නේ ද ඒ නිසා ය (එම).

සංස්කෘත සන්දේශ කරුවෝ ස්වකීය සන්දේශ සඳහා පාප්‍ර ව ම අප්‍රාණික වස්තු උපයෝගී කරගත්හ. එහෙත් සිංහල සන්දේශ රචකයෝ ස්වකීය සන්දේශ සඳහා දූතයා ලෙස යොදා ගත්තේ පක්‍ෂිහු ය (එම). සංස්කෘත සන්දේශවල දක්නට ලැබෙන්නේ විරහාලාප යි. එහෙත් සිංහල සන්දේශවල එම ලක්ෂණ දක්නට නොමැත. රට ජාතිය ආගම හෝ රජු රක්‍ෂා කිරීම මූලික කොටගෙන සිංහල සන්දේශ රචනා කොට තිබේ. සංස්කෘත මෙන්ම ද්‍රවිඩ සන්දේශ ද විරහාලාප ඉස්මතු කරනු ව රචනා වී ඇත (එම. IX). ඇතැමෙකු සිංහල සන්දේශවල ද්‍රවිඩ සන්දේශ අනුකරණ බවට ඉදිරිපත් කළ අදහස් හිස්සැල්ලේ ධම්මරතන හිමියෝ ප්‍රතික්‍ෂේප කරති (ධම්මරතන හිමි, 1963:69-70).

සිංහල සංදේශ බොහෝ සෙයින් ම දේශීය සන්දේශ අනන්‍යතාවක් අනුව හැඩගස්වා ගැනීමට දේශීය සන්දේශ රචකයෝ උත්සුක වූහ. එහි ලා සෑම සන්දේශයක ම පාහේ මේ ආකෘතිය දක්නට ලැබේ.

1. දූතාශීර්වාදය - යහ ගීයකින් - (හංසයේ හැර)
2. දූතවර්ණාව - දසපද හැල්ලකින්
3. අරමුණ දැක්වීම
4. පුර වැනුම්, රජ වැනුම්, මඟ වැනුම්, උදා සැඳූ වැනුම්, දිය කෙළි වැනුම් ආදී වර්ණනා අන්තර්ගත වීම
5. කතා නායකයා ඉතා ඉහළින් වර්ණනා කිරීම
6. සන්දේශය ඉදිරිපත් කිරීම
7. දූතයාට සුබ පැතීම (සිරිසුමන හිමි, 2021:22).

සිංහලයාට අනන්‍ය වූ වාරිතූ වාරිතූ මෙම සන්දේශවලට ඇතුළත් වී තිබේ.

1. ගමින් බැහැර ගමනක් යන විට දී ගමේ-නගරයේ අධිපතියාට එය දැනුම් දී වැඳ පුදාගෙන අවසර ගනී- මේ ලක්‍ෂණය සන්දේශවල ද දක්නට ඇත (කිසර සන්දේශය, 1996:XI-XII).
2. ගමනක් බිමනක් යෑමට පෙර සුඛ වේලාවන් නිමිති බැලීම- මේ ලක්‍ෂණ ද සන්දේශවල දක්නට ඇත (එම. XII).
3. දුරබැහැර ගමනක් හෝ වන්දනා ගමනක් යනවිට දී අතර මඟ හමුවන සිද්ධස්ථාන වැදීම මෙන් ම ඓතිහාසික ස්ථාන දැක ගැනීම සිංහලයාගේ වාරිතූයකි. මේ ලක්‍ෂණ ද සන්දේශවල දක්නට ඇත (එම. XIII).
4. අතර මඟ හමුවන වැදගත් අය හමුවීම. මේ ලක්‍ෂණ ද සන්දේශවල දක්නට ඇත (එම).

සිංහල සාහිත්‍ය යුග වර්ගීකරණයෙහි ලා කෝට්ටේ යුගය හත් වැන්න යි. ගම්පොළ යුගයෙන් පසු ව ඵලඹෙන්නේ කෝට්ටේ රාජධානිය යි. කෝට්ටේ රාජධානියක් ලෙස ප්‍රචලිත වීමට පෙර බලකොටුවක් ලෙස සකස් කරන ලද්දේ අලකේශ්වර විසිනි (ධම්දාස, 1994:363). ගම්පොළ රාජධානියේ අවසාන භාගයේ දී රටේ තිබූ අස්ථාවර භාවය කෝට්ටේ බලකොටුවේ නිර්මාණය කෙරෙහි බලපා ඇති බව ඇතැමෙක් පෙන්වා දෙති (සන්නස්ගල, 1961: 237).

ගම්පොළ රාජධානිය ලෙස පැවතුණු කාලයේ ම කෝට්ටේ සාමන්ත පාලන මධ්‍යස්ථානයක් ලෙස පැවති බවත් ක්‍රි.ව. 1356 දී ගම්පොළ රජ පැමිණි තුන්වන වික්‍රමබාහු රජ දවස අලගක් කෝනාර විසින් මෙය ඉදි කරන ලද බව සන්නස්ගල පෙන්වා දී ඇත (සන්නස්ගල, 1961: 237-238). ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර කාලය හෙවත් කෝට්ටේ රාජධානි සමය පිළිබඳ ඇතැම් විද්වතුන් අතර ඒකමතිකත්වයක් නැත. ඇතැමෙකු මේ රාජධානි සමය ක්‍රි.ව. 1412-1580 කාලයට අයත් බව දක්වන අතර (සන්නස්ගල 1961:237). තවත් සමහරෙක් ක්‍රි.ව. 1400-1597 කාලයට

අයත් බව පෙන්වා දෙති. (ධර්මදාස, 1994:363). ශ්‍රී පරාක්‍රමබාහු VI රජතුමාගෙන් ආරම්භ වන කෝට්ටේ රාජ පරම්පරාව අවසන් වන්නේ දොන් ජුවන් ධර්මපාල රජතුමාගෙනි. මේ කාලය අතර රජවරුන් නවදෙනෙකු රාජ්‍ය විචාරා ඇත. භයවන පරාක්‍රමබාහු රජතුමාගේ සමය සුවිශේෂ අවධියක් ලෙස හඳුනාගත හැකි ය. ඊට දේශපාලනික වශයෙන් ස්ථාවර තත්වයකට පත් ව තිබූ මේ සමය ශාසනික හා ආර්ථික වශයෙන් ද ඉතා යහපත් කාලයක් ලෙස හඳුනාගත හැකි ය. ඒ නිසා ම කෝට්ටේ යුගය ඉහළ සාහිත්‍ය දියුණුවක් පැවති යුගයක් වූ බව පැහැදිලි වේ. කෝට්ටේ යුගයේ සාහිත්‍ය දියුණුව කෙරෙහි සෘජු ව ම බලපෑ හේතු සාධක කිහිපයක් තිබේ.

- I. දේශීය හා විදේශීය ආක්‍රමණ හා කැරලිවලින් තොර වීම
- II. සාහිත්‍යකරණය විෂයෙහි රාජ්‍ය අනුග්‍රහය ලැබීම හා රාජකීයන් ද සාහිත්‍යධරයන් වීම
- III. උසස් පිරිවෙන් රාශියක් බිහි වීම හා එම පිරිවෙන්වලින් ග්‍රන්ථකරණයේ නිමග්න සාහිත්‍යකරුවන් බිහි වීම
- IV. ආර්ථික හා දේශපාලනික වශයෙන් ඊට ස්ථාවර වීම
- V. විදේශීය ශිෂ්‍ය පිරිස දේශීය විද්‍යාතනවල අධ්‍යයනයේ නිරත වීම

අනෙක් සාහිත්‍ය යුගවලට සාපේක්ෂ ව කෝට්ටේ යුගයේ දියුණුව ආයේ පද්‍ය සාහිත්‍යය යි. ගද්‍ය සාහිත්‍යයේ විශේෂ දියුණුවක් මෙවක දක්නට නො ලැබිණ. මෙවක දියුණු වූ පද්‍ය ප්‍රවර්ග රාශියක් මෙසේ දැක්විය හැකි ය.

- ජාතක කාව්‍ය - 1 මහා කාව්‍ය, 2 බණ්ඩ කාව්‍ය
- සන්දේශ කාව්‍ය - 1 පරෙවි සන්දේශය, 2 ගිරා සන්දේශය, 3 සැලලිහිණි සන්දේශය, 4 කොවුල් සන්දේශය, 5 හංස සන්දේශය
- හක්ති කාව්‍ය - බුදුගුණ අලංකාරය, එළු සිලෝ ශතකය

- වීරුද කාව්‍ය - පැරකුම්බා සිරිත
- ශතක කාව්‍ය - එළු සිලෝ සතකය
- උපදේශ කාව්‍ය - ලෝවැඩ සඟරාව
- කතා කාව්‍යය, ශාංගර කාව්‍ය - වයන්ති මාලාව
- කෝෂ ග්‍රන්ථ කාව්‍ය - නාමාවලිය නම් රුවන් මල
- වෛද්‍ය ග්‍රන්ථ - යෝග රත්නාකරය
- ජන්දස් ග්‍රන්ථ - කවිලකුණු මිණිමල, ලකුණුසර
- මාල සාහිත්‍ය - දහම් ගැට මාලාව
- සෙන් පැතුම් යාදිනි - කුවේණි අස්න (ගුණසේකර, 1996:47-48).

යන මේ ප්‍රවර්ග සියල්ල ම කාව්‍ය ප්‍රවර්ග මූලික කොටගෙන රචනා කොට තිබේ. කෝට්ටේ යුගයේ ගද්‍ය සාහිත්‍ය අඛණ්ඩව පද්‍ය සාහිත්‍ය වැජඹුණ බව මෙමගින් නිගමනය කළ හැකි ය. කෝට්ටේ යුගයේ පද්‍යකරණය ද ඒකාකාරී ස්වභාවයක් පිළිබිඹු නොකළ අතර එය විවිධ විශේෂාංග රාශියකින් යුක්ත ව ප්‍රවර්ධනය වූ බව පෙන්වා දිය හැකි ය. කෝට්ටේ යුගයේ සමාරඛ්‍ය මේ පද්‍ය සාහිත්‍ය විවිධාංග ඉන් අනතුරු ව එළඹෙන මහනුවර හා මාතර සමයේ දී සාහිත්‍ය කරුවන් අතර ඉතා ජනප්‍රිය විය.

පෙර යුගවලට වඩා සිවුපද සාහිත්‍යයේ දියුණුවක් කෝට්ටේ යුගයේ දී සිදු විය. (ගුණසේකර, 1996:9). කාව්‍යකරණය අංශයේ දියුණුවක් දක්නට ලැබුණු කෝට්ටේ යුගයේ දී වැඩිම කවිපොත් ප්‍රමාණයක් ලියැවී ඇති බව ඇතැමෙක් පෙන්වා දෙති (සන්නස්ගල, 1961:246). මේ කාලයේ දී විද්‍යමාන වූ සාහිත්‍ය විශේෂතා කිහිපයක් බන්ධුසේන ගුණසේකර පෙන්වා දී ඇත.

රාජ කීයයන් ගුණස්තවය සඳහා ප්‍රශස්ති කාව්‍ය ලිවීම
 ගද්‍යයට සීමිතව පැවති බුදු ගුණ කවියෙන් ලිවීම
 සිලෝ කාව්‍යයේ ආරම්භය
 කතා කාව්‍යයට මුල පිරීම
 සන්දේශ කාව්‍ය පිළිබඳ මහත් රැවිය
 සිවුපද කාව්‍යයේ ඉහළම දියුණුව
 සිංහල ගද්‍යයේ පිරිහීම (ගුණසේකර, 1996:10).

සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යයේ පෙර නො වූ විරූ නව සාහිත්‍ය අංග වර්ධනය වූයේ තත් කාලීන සමාජ ආර්ථික දේශපාලනික පසුබිම කේන්ද්‍ර කොටගෙන ය. එය අභිනව සාහිත්‍යයේ ඉස්මතු වීම කෙරෙහි ඍජු ව ම බලපා ඇති බව එවක රචනා වූ විවිධ වර්ගවලට අයත් සාහිත්‍ය කෘති අධ්‍යයනය කිරීමෙන් තහවුරු කරගත හැකි වේ.

සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යයේ ඉතිහාසය

සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යයේ ඉතිහාසය අධ්‍යයනයේ දී සම්භාව්‍ය සාහිත්‍යයෙන් සිංහල සන්දේශීකරණයට අදාළ තොරතුරු හමු වේ. සද්ධර්මරත්නාවලියේ කාණ්ඨවාශන රජතුමාගේ කථාවේ සන්දේශ යැවීමක් පිළිබඳ සඳහන් වේ (සද්ධර්ම රත්නාවලිය, 2015: 389). සුතසෝම ජාතකයේ ද සන්දේශ යැවීම පිළිබඳ පැහැදිලි සටහනක් දක්නට ලැබේ (පන්සිය පනස් ජාතක පොත, අමරමොලී 1961: 1280). සීගිරි ගී අතර ද දක්නට ලැබෙන ගීයකින් ද සීගිරි ගී රචනා වූ සමයේ ද මේස දූතය පිළිබඳ සවිඥානික වූ බව දක්නට ලැබේ.

වන්දිම් හිමිවලා නො ගොසින් ඇය නෙවෙස්නට
 පිරිබුන් පගා මලසුන දිවොට නො හදනව කිය කියයි.

(සීගිරි පද්‍යාවලිය 2004:134 ගීය 69)

මේ ගීය දිගලවාණ වැසි සිරිනා හිමි රචිතය. මහාබෝධි වංශ ගැටපදයේ මේස දූතයෙන් උපුටාගත් ශිලෝකයක් දක්නට ලැබේ.

මේස දූතය පොලොන්නරු සමයේ ම සන්නයක් ලියැවී ඇත. එය ක්‍රි.ව. 1200-1225 අතර කාලයේ දී එය රචනා වී තිබේ (සන්නස්ගල, 1961: 115). මෙයින් තහවුරු වන්නේ මුල් කාලයේ සිට ම මේස දූතය ශ්‍රී ලංකාවේ විද්වතුන් අතර සුභාවිත වූ බව යි. සංස්කෘතය ජනප්‍රියව තිබූ අවධියේ උගතුන් මේස දූතය භාවිත කොට ඇති බව සිතිය හැකි ය.

දඹදෙණි සමයේ දී රචනා කරන ලද සිදත් සඟරාගත මොනරිඳු එකල්හි පුල් සලග නවා ගනී (සිදත් සඟරාව, ඤාණාලෝක හිමි, 1971: 29). පුරාණ මයූර සන්දේශයෙන් උක්ත පද්‍ය පාඨය උපුටාගෙන ඇති බව උගත්හු පෙන්වා දෙති (එම). කිසිසේත් ම පුරාණ මයූර සන්දේශය සිංහලයේ ප්‍රථම සන්දේශය ලෙස සැලකිය නො හැකි ය. සිදත් සඟරාවේ ම එන කළවන් බිඟු මහන් වන හිරු හන්වන (එම. 59). යන උපුටනය පුරාණයේ තිබූ බිඟු සදෙසකින් උපුටා ගෙන ඇත. එළු සදස් ලකුණේ ඇති

පවතු සිකි සඳ පියන් නළල තලාසේ පැතිනට

මහව තුබූ කෙළෙහි නො කෙළෙහි නො කෙළෙහි

(එළු සදස් ලකුණ සෝරන හිමි (1969):

එළු සදස් ලකුණේ දක්නට ලැබෙන මේ ගීය පුරාණ මයූර සන්දේශයේ ආරම්භක ගීය හෙවත් දූතාශීර්වාදය ලෙස ඇතැමෙක් දක්වති (එළු සදස් ලකුණ නිදසුන් පද්‍ය 1997: 18). එළු සදස් ලකුණේ නිදසුන් පද්‍ය පිළිබඳ අධ්‍යයනය කළ කරගම්පිටිගොඩ සුමනසාර හිමියෝ එළු සදස් ලකුණේ එන හිරු සදසට අයත් දිගහුරු විරිතට නිදසුන් ලෙස දක්වන ලද

දිය ඇස අදම්නහස් නැගෙමින නැගෙමින දෙව් දුවකු වෙමිනා

ගිරි හිස නැගෙමින පිල් වටමින සිකිනට පියමිනා

යන්න ද පුරාණ මයූර සන්දේශයෙන් උපුටා ගන්නා ලද බව සුමනසාර හිමියෝ පෙන්වා දෙති (එළු සදස් ලකුණ නිදසුන් පද්‍ය 1997: 18).

එලු සඳස් ලකුණේ සෙල් සඳසේ දොඹ විරිතට නිදසුන් කරන ලද

සුවඳ මුවරදිනවුලෙහි නිදලෙහි සතපව හිමි හු අසලෙහි නිසලෙහි

යන්න පුරාණයේ තිබූ කිරිලි සන්දේශයකින් උපුටා ගන්නා ලදැයි සුමනසාර හිමියෝ කියති (එලු සඳස් ලකුණ නිදසුන් පද්‍ය 1997: 19). මේ පිළිබඳ අදහස් දක්වන උන් වහන්සේ පෙන්වා දෙන්නේ මෙය පක්ෂි ධේනුවක යොදා කළ සන්දේශයක් බව යි (එම). එලු සඳස් ලකුණේ සුනිස් සඳට දක්වන ලද ඡේක පාඨයේ හංසයාගේ වේගය සඳහන් වේ.

තෙසිතා ගන්මි දහ මයා

වෙ පොළෙ ගෙම එනු මයා

සර සර සඳ ලඹල මයා

ඇද ඇදලුව මා මු මයා (එලු සඳස් ලකුණ නිදසුන් පද්‍ය 1997: 90).

හංස සන්දේශයේ ද දූතයාගේ ජවන දක්ෂතාව වර්ණනාවට පාත්‍ර කොට ඇත (හංස සන්දේශය 2012: 2 පද්‍යය 97). මේ පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීමෙන් පෙර රචනා වී තිබූ හංස සන්දේශයක දූතාශීර්වාදයෙන් මෙය උපුටාගෙන තිබේ යන කරගම්පිටිගොඩ හිමියන්ගේ මතය යුක්ති යුක්තය. (එලු සඳස් ලකුණ නිදසුන් පද්‍ය, කරගම්පිටිගොඩ සුමනසාර, 1997: 19). ගී විරිත සඳහා නිර්දේශිත

පෙර මග බලා අප - නියැලුනු සේ කිය කියා

තොප මෙකුනු දවස දවස - ගිය ගිය රටෙහි සේ වේ

(එලු සඳස් ලකුණ, 1969: 6).

යන්නෙන් ප්‍රවාසයේ සිටි කිසියම් පුරුෂයෙකු විසින් බිරිඳට එවන ලද සන්දේශයකින් ගන්නා ලදැයි විමර්ශනයට පාත්‍ර කිරීම උචිත

බව ඇතැමෙක් පෙන්වා දෙති (එලු සඳස් ලකුණ නිදසුන් පද්‍ය 1997: 20). පෙර තිබූ මානව සන්දේශයකින් උපුටා ගන්නා ලද පද්‍යයක් එලු සඳස් ලකුණේ ඇති බව සුමනසාර හිමියෝ පෙන්වා දෙති (එලු සඳස් ලකුණ නිදසුන් පද්‍ය 1997: 19). උන් වහන්සේගේ නිගමනය නිවැරදි නම් දැනට හමු ව ඇති සිංහල භාෂාවෙන් රචනා කරන ලද මානවයකු රැගෙන ගිය පළමු සන්දේශය ලෙස මෙය හඳුනාගත හැකි ය.

ඉහත සඳහන් කළ එක ම සන්දේශයක් හෝ වර්තමානය වනවිට විද්‍යාමාන නො වේ. එහෙත් මේ නිදසුන් පාඨ මඟින් හා අනෙකුත් සාධකවලින් තහවුරු වන්නේ අනුරාධපුර යුගයේ සිට සන්දේශ රචනා වීම සිදු කොට තිබූ බව යි. දඹදෙණි සමය වන විට යටත් පිරිසෙයින් සන්දේශ රක් පමණ ව්‍යවහාරයේ තිබූ බව සුමනසාර හිමියෝ පෙන්වා දෙති (එලු සඳස් ලකුණ නිදසුන් පද්‍ය 1997: 20). දැනට දක්නට ලැබෙන පැරණි ම සන්දේශද්වය ගම්පොළ සමයේ දී රචනා කර ඇත. එනම් දාහතර වන සියවසේ දී ය. මෙම කෘති දෙකෙන් ඉපැරණිම කෘතිය කුමක් ද යන්න පිළිබඳ විද්වතුන් අතර මතවාද දක්නට ලැබේ. සර් ඩී.බී. ජයතිලක පස්වැනි පරාක්‍රමබාහු දවස රචිත තිසර සන්දේශය දැනය ඇති ඉපැරණි ම දූත කාව්‍ය ලෙස පෙන්වා දෙති. තිසර සන්දේශය මයුර සන්දේශය වඩා අවුරුද්දක් වෘද්ධතර බව පෙන්වා දෙති (සර් ඩී.බී. ජයතිලක 1965: 109). තිසර සන්දේශය මයුර සන්දේශයට පසු ව රචනා කරන ලදැයි කුමාරතුංග කියයි. (කුමාරතුංග මයුර සන්දේශ විවරණය ක්‍රි.ව. 1950). තිසර සන්දේශයේ කතෘ අඥාත ය. එහෙත් සිරි තිලක සිරි තිසර සන්දේශයේ 185 වන කවියට අනුව මෙහි කතෘවරයා යතිවරයෙකු බව කියයි (තිසර සන්දේශය තිලකසිරි, 1996:XXII). එහි ම 186 වන පද්‍යයට අනුව උන් වහන්සේ සංඝ නායක කෙනෙකු ලෙස උපකල්පනය කරයි (එම). එසේ ම සිරි තිලක සිරි ද තිසර සන්දේශය මයුර සන්දේශයට වඩා පැරණි බව පෙන්වා දී ඇත. එය පස්වැනි බුවනෙක බා රජ දවස ක්‍රි.ව. 1372-1408 අතර කාලයේ දී රචනා වී තිබේ (එම. XXIV). ආනන්තරඹන්න මොනරාන නස්නා (සිදත් සගරා පුරාණ සන්නය- 1971: 87). මයුර හා තිසර සන්දේශ දෙක ඉතා සමීප කාලපරාසයක් ඇතුළත රචනා වූ බව පෙන්වා දිය හැකි ය. මයුර සන්දේශයේ කතෘවරයා කවිශ්වර නැමැත්තෙකු බවත් ඔහු ගුරුළුගෝමීන්ට මුනුබුරු වූ බවත් කියැවේ (මයුර සන්දේශය වි.ඩී.එස්. ගුණවර්ධන, 2012: 164).

කෝට්ටේ යුගයේ සන්දේශ

දැනට අවශිෂ්ට ව ඇති පැරණි ම සන්දේශ ගම්පොළ යුගයේ විරචිත මයුර හා තිසර යන සන්දේශ දෙක යි. කෝට්ටේ යුගය වූ කලි සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යයේ ඉතා දියුණුවක් ඇති වූ යුගයක් ලෙස සැලකිය හැකි ය. කෝට්ටේ යුගයේ සන්දේශ කාව්‍ය දියුණු වීම සඳහා බලපෑ සාධක කවරේ දැයි විමසීම උචිත ය. මේ කාලයේ දී රටපුරා විද්‍යාස්ථාන රාශියක් දක්නට ලැබීම මෙන් ම ප්‍රසිද්ධ විද්වතුන් බිහිවීම හා ඔවුන් ස්වකීය පාණ්ඩිත‍්‍ය ඉස්මතු කිරීමට හා සිය ගුරු කුලය ඉස්මතු කොට පර මත බණ්ඩනය කිරීම සඳහා සන්දේශ සාහිත්‍ය යොදා ගත් ආකාරය දක්නට ලැබේ. කෝට්ටේ යුගය වන විට දෙවියන් කෙරෙහි ඇති විශ්වාසය දැඩි වීම දේවාගිරිවාදය ජනතාවට අවශ්‍ය වීම සන්දේශ කාව්‍ය ජනප්‍රිය වීම කෙරෙහි බලපෑවේ ය (ගුණසේකර, 1997: 3). පූර්ව යුගවල සන්දේශිකරණයෙන් සිය අභිමතාර්ථ සාධනය කරගත් ආකාරය දුටු සන්දේශ කරුවන් කෝට්ටේ යුගයේ ද පොදු හා පෞද්ගලික අභිමතාර්ථ සාධනයෙහි ලා සන්දේශ යොදාගත් ආකාරය දක්නට ලැබේ.

පරෙවි සන්දේශය

දැනට විද්‍යමාන සිංහල සන්දේශවලින් තුන්වැනි ස්ථානය හිමි වන්නේ පරෙවි සන්දේශයට ය. එය කෝට්ටේ යුගයේ රචනා වූ පළමුවන සන්දේශය ලෙස සම්භාවනාවට පාත්‍ර වේ. කතුවරයා මෙම සන්දේශය නම් කොට ඇත්තේ කලරැවු සඳෙස යන නමිනි. එය පරෙවි සන්දේශයේ කර්තෘ නිර්දේශයෙන් තහවුරු වේ.

කඳවුරු කුල උපන් රැඳි තොටගමු	පියස
සෙදදත් සියල් කම් නළු මගද සකු	බස
කඳ කුමරිඳු වර ලද පසළොස්	වසය
වද හළ රහල් වැඩි තැන් කලරැවු	සඳෙස

(පරෙවි සන්දේශය 2005:35)

මෙහි දී කතුචරයාගේ නාම කුල ගෝත්‍ර ආදිය මෙන් ම කාව්‍ය නාට්‍ය ආදියේ නිපුණතාව ද මැනවින් දක්වා ඇත. එසේ ම රාහුල හිමියන්ගේ රාජකීයත්වය ද මෙහි ඉස්මතු කොට ඇත. ඉතා තරුණ වයසේ දී මෙම කාව්‍ය රචනා කරන ලද නිසා සිය ගර්චය දක්වනු වස් රාජකීය භාවය දක්වන්නට ඇත. කලරැවු යනුවෙන් පරෙවියා හඳුන්වනු ලැබේ. කලරැවු යන නාමයට වඩා පරෙවි යන නාමය ඉතා ජනප්‍රිය නිසා මෙය පරෙවි සන්දේශය යනුවෙන් පොදු ජනයා හා මෙන් ම විද්වතුන් අතර ද සම්මත වී ඇත.

පරෙවි සන්දේශය රාහුල හිමියන්ගේ ප්‍රථම සන්දේශය මෙන් ම ප්‍රථම ග්‍රන්ථය යි. මේ පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීමෙන් තහවුරු වන කරුණු කීපයක් ඇත. කෘතියේ බොහෝ තැන්වල ශෛෂ්‍යය ඉස්මතු කිරීමට උත්සුක වී ඇත්තේ සිය ආධුනිකභාවය නිසා විය යුතු ය. මුහුකුරා නොගිය කවිත්වයන් මෙයින් මොනවට පිළිබිඹු වේ. තොටග මු පිරිවෙණේ ඉගෙන ගනිමින් සිටිය දී හෝ එහි ආචාර්යවරයෙකු වශයෙන් සිටිය දී මේ ග්‍රන්ථය රචනා කරන්නට ඇති බව සිරි තිලකසිරි පෙන්වා දෙයි (පරෙවි සන්දේශය, 2014: XIX). කෝට්ටේ VI වන පරාක්‍රම බාහු රජ සමයේ දී මෙම සන්දේශය කාව්‍ය රචනා කොට ඇත. මේ සන්දේශය ක්‍රි.ව. 1430-1440 කාලයේ දී රචනා වූ බව සන්නස්ගල පෙන්වා දෙයි (සන්නස්ගල 1961: 257).

“කලරැවු යනු සිංහලෙන් පරෙවියාට කියනු ලබන අනිත් නමකි. ඔහු එනමින් හැඳින්වෙන්නේ ඔහුගේ හඬ මිහිරි නිසා ය. කල (මිහිරි) රැවු (හඬ) යමෙකුගේ ද හේ කලරැවු නම්, එය සතු කලරාව යන සමස්ත පදයෙන් සිංහලයට බිඳී ‘සැරද පරෙවිඳු සඳ’ යනුවෙන් කළ ඇමතූම නිසාත් පොතේ කීපපලකම පරෙවි නාමයෙන් දූතයා හැඳින් වූ නිසාත් පරෙවි නම පොදු වශයෙන් බලපෑ නිසාත් පරෙවි අස්න හෙවත් පරෙවි සන්දේශය යන නමින් ම මේ පොත වහරට පත් වී තිබේ (එම. 256).

සිරි තිලක සිරි (2014) කේ. ජයතිලක (2002) යන්නවුන්ගේ සංස්කරණ අනුව පද්‍ය ප්‍රමාණය 208 කි. රාහුල හිමියන් මේ සන්දේශය රචනා කිරීමේ අරමුණු කීපයක් දක්වා තිබේ. පරෙවි සන්දේශයේ අන්තර්ගත පහත දැක්වෙන ආකාරයෙන් ගොනුකළ හැකි ය.

1. පරාක්‍රම බාහු රජතුමාට විරුද්ධ සතුරන්ගේ හදවත තම්බා වගඟ කොට සුදුසු ලෙස ආරක්‍ෂා කරන ලෙස ඇයැදීම (201)
2. මහයාදුනු නුවර සිටින උතුම් යුවරජ ආරක්‍ෂා කරන ලෙස ඇයැදීම (202)
3. I ව්‍යුවතී කුමරියට සම කුල කුමාරයෙකු සොයා දෙන ලෙස ඇයැදීම (203)
- II කිරුළ දරා මේ ලක්දිව ආරක්‍ෂා කිරීමට සමත් පුත්‍රයෙකු ලබා දෙන ලෙස ආයාචනා කිරීම (203)
4. රජුගේ මහ පිරිවර, මන්ත්‍රීවරුන් වතුරංගනී සේනාව ආරක්‍ෂා කරන ලෙස ආයාචනා කිරීම (204)

පරෙවි සන්දේශ කතුවරයා සිය කෘතියේ සැකැස්ම සකස් කොට ඇත්තේ මෙලෙස ය.

1. ආශීර්වාදය (1)
2. දූතයා වැනුම (2-3)
3. දූතයා ඇමතීම (4)
4. කටයුත්ත පැවසීම (5)
5. පුර වැනුම (6-22)
6. රජ වැනුම (23-39)
7. රජුගෙන් අවසර ගැනුම (41)
8. දළදා මැදුර හා දළදා හිමි වැදුම (42-43)
9. වනරතන මා හිමි හා මහ සගන වැඳ ගැනුම (44)
10. මහසෙන් (කඳ කුමරිඳු) වැඳ ගැනුම (45)

11. නියමිත නැකතට නුවරින් ගමන් ඇරඹීම (46)
12. සුඛ නිමිති බලා ගමන් කිරීම (47-48)
13. පැරකුම්බා රජු කරවූ බුදු මැදුරෙහි වෙසෙන මුනි රජුගේ සිරිපා වැදගෙන එතැනින් නික්ම යෑම (49-50)
14. මඟ වැනුම් (51-52)
15. එදින රැය ගෙවීම (53)
16. පසුදා යළි ගමන් ඇරඹීම (54-55)
17. මඟ වැනුම් (55)
18. වන වැනුම් (57-60)
19. මඟ වැනුම් (61-73)
20. රැය ගෙවීම (73)
21. පසුදා ගමන් ඇරඹීම (74)
22. මඟ වැනුම් (75-84)
23. රැය ගෙවීම (85)
24. පසුදා ගමන් ඇරඹීම (86)
25. මඟ වැනුම් (87-93)
26. දිය කෙළි වැනුම් (94-104)
27. සවස නවාතැන් ගැනුම (105-106)
28. පසුදා ගමන් ඇරඹීම (107)
29. මඟ වැනුම් (108-133)

- 30. නවාතැන් ගැනුම (134)
- 31. සැදෑ නිසා උදා වැනුම් (135-144)
- 32. මඟ වැනුම් (146-155)
- 33. පුර වැනුම් (156-166)
- 34. රඟ වැනුම් (167-182)
- 35. උපුල්වන් වැනුම් (183-196)
- 36. අස්න ඉදිරිපත් කිරීම (198)
- 37. දූතාශීර්වාදය (207)
- 38. කිවි තතු (208) (පරෙවි සන්දේශ, 2014:XXIV).

කෝට්ටේ සිට පරෙවියා දින හයක් රාත්‍රී හයක් ගෙවමින් දෙව් නුවර දක්වා ගමන් ගත් ආකාරය මෙම සන්දේශයේ අන්තර්ගත ව ඇත. පරෙවි සන්දේශය රැගෙන යනු ලබන්නේ දෙව්නුවර උපුල්වන් දෙවියන්ටය. ඇතැමෙක් පරෙවියාට කෝට්ටේ සිට දෙව් නුවරට යෑමට දින හතක් (මයුර සන්දේශය,2014:22). ගත වූ බව කියතත් තවත් සමහරෙක් දින පහක් පමණක් ගත වූ බව පෙන්වා දෙති (ගුණසේකර, 1997:5). එහෙත් පරෙවි සන්දේශය මැනවින් අධ්‍යයනය කිරීමෙන් පෙනෙනුයේ පරෙවියාට දෙව්නුවරට යෑමට දින හයක් ගත වූ බව යි.

පරෙවි සන්දේශ කතුවරයා පෙරදිග භාෂා රාශියක් පිළිබඳ මනා ප්‍රවීණත්වයක් දැරුවෙකි. සම්භාව්‍ය සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍ය මෙන් ම සංස්කෘත කාව්‍ය සාහිත්‍ය පිළිබඳ ව ද මනා ප්‍රවීණත්වයක් තිබූ පරෙවි සන්දේශ කතුවරයා මෙම කෘතිය රචනා කිරීමේ දී තත් සාහිත්‍යයේ ආභාසය ඉතා තදින් ලබාගෙන ඇති බව තහවුරු කර ඇත (තෙන්නකෝන් 1960: 55-62). (පරෙවි සන්දේශය, 2014:XXXVII-XLII) ජානකිහරණය ශිශුපාලවධය වැනි සංස්කෘත කාව්‍ය සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථ මෙන් ම සම්භාව්‍ය සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යයේ

විද්‍යමාන සසඳාවන කවිසිඵමිණ මුවදෙව්දාවන වැනි පද්‍ය කෘති ද ඉතා සමීප ව ආශ්‍රය කොට ඇත (ගුණසේකර, 1997: 7-9).

සැලලිහිණි සන්දේශය

සැලලිහිණි සන්දේශය සිංහල සන්දේශාවලියේ හතර වැනි සන්දේශය වන අතර ශ්‍රී රාහුල හිමියන් විසින් රචනා කරන ලද ද්විතීය සන්දේශය යි. මෙම සන්දේශයේ ද කතෘත්වය පැවරෙන්නේ තොටග මුවේ ශ්‍රී රාහුල හිමියන්ට ය. කතුවරයා මෙම සන්දේශය නම් කොට ඇත්තේ සැලලිහිණි අස්න යන නාමයෙනි. (සැලලිහිණි සන්දේශය 2018: 111 පද්‍ය 186). කෝට්ටේ හයවන පරාක්‍රම බාහු රජතුමාගේ රාජ්‍ය කාලයේ දී ක්‍රි.ව. 1450 දී පමණ රචනා වී තිබේ (සන්නස්ගල, 1961: 267). පළමු වරට රචනා කරන ලද සන්දේශය කෝට්ටේ සිට මාතර දෙවනුවර දක්වා යැවූව ද උන් වහන්සේ විසින් දෙවන වර රචනා කරන ලද සන්දේශය දෙවි නුවරට යවා නැත. ස්වකීය ද්විතීය සන්දේශය දෙවනුව යවා ඇත්තේ කැලණියේ විහිෂණ දෙවියන් වෙත ය. පළමු සන්දේශය දෙවනුවර උපුල්වන් දෙවිඳුටත් දෙවනුව රචනා කරන ලද සන්දේශය එම දෙවියන්ට නොයවා කැලණියේ විහිෂණ දෙවියන්ට යැවූයේ කුමක් නිසා දැයි විමසිය යුතු ය. පරෙවි සන්දේශයෙන් සිදු කරන ලද ආරාධනය ඉටු නොවීම නිසා දෙවන වර රචනා කරන ලද සැලලිහිණි සන්දේශය විහිෂණ දෙවියන් වෙත යවා ඇත (සන්නස්ගල, 1961: 267). සැලලිහිණියාට දින දෙකක් ගත වූ අතර එක් රාත්‍රියක් පමණක් නවාතැන් ගෙන තිබේ. සම්භාව්‍ය සිංහල සාහිත්‍යයේ මෙන් ම කෝට්ටේ යුගයේ ද රචනා වූ ඉතා කෙටිම සන්දේශය මෙම සැලලිහිණි සන්දේශය යි. මෙහි අන්තර්ගත පද්‍ය සංඛ්‍යාව 111කි. පරෙවි සන්දේශයේ මෙන් නො ව ශික්ෂිත පාණ්ඩිත්‍යයකින් යුක්ත ව රාහුල හිමියෝ ශාරිකා සන්දේශය රචනා කොට ඇත. සැලලිහිණි සන්දේශ ගත දූතාශීර්වාදයත් අනෙකුත් ගද්‍ය බණ්ඩන් හැරුණු කොට අනෙක් සියලු ම ගද්‍ය කතුවරයා රචනා කොට ඇත්තේ සමුද්‍ර සෝෂ විරිතෙනි.ගොඩකුඹුර පෙන්වා දී ඇත්තේ උලකුඩයගේ සැමියාට නන්දුර්තුතයා විසින් කැලණියේ විහිෂණ දෙවියන් වෙත අස්නක් යැවීම මූලික කොටගෙන මෙම සන්දේශය රචනා වී ඇති බව පෙන්වා දී ඇත (ගොඩකුඹුර, 1999: 216).

“දෙවියන්ගේ ප්‍රසාදය ඉල්ලා සිටින්නේ ඇගේ සැමියා විනා සිරි රහල් හිමියන් නොවේ. කවියා ප්‍රාර්ථනාව කරනා තැනැත්තා ලවාම එය කියැවීම සුදුසුයි සිතා එසේ කරවන්නට ඇත. මේ කාව්‍ය නිසැකවම ඔහුගේ ඇරයුම පරිදි රචිත බව සිතිය හැකි ය. කුශලතාවෙන් අඩුපාඩුවක් නැති කවියෙකු වූ නන්දුරතුතයා තමාම මේ කාව්‍ය රචනා කරන්නට ඇතැයි ද කෙනෙකුට සිතෙනු ඇත.” (ගොඩකුඹුර, 1997: 216-217).

සැලලිහිණි සන්දේශයේ කිසිදු තැනක ශ්‍රී රාහුල මා හිමියන් විසින් එය තම රචනාවක් බව දක්වා නැත. එනිසා ඇතැමෙකු මෙම කෘතිය නන්දුරතුතයාගේ කෘතියක් ලෙස උපකල්පනය කර ඇති බව ගොඩකුඹුර දක්වයි. සැලලිහිණි සන්දේශ පුරාණ සන්නයේ අග එකතු කොට ඇති පහත දක්වන පද්‍යත්‍රයෙන් මෙම කෘතිය සිරි රාහුල හිමියන්ගේ කෘතියක් බව පැහැදිලි ව දක්වා ඇත (සැලලිහිණි සන්දේශය ධර්මාරාම 2018: 109-111 පද්‍ය 185-186). පශ්චාත් කාලීන ව එහි කතෘ පිළිබඳ යම් කිසි විමතියක් ඇති විය හැකි බව දන් සන්න කතුවරයා තත් තීරණයයට පැමිණි බව පෙනේ.

අවසාන පද්‍යත්‍රයෙහි දක්වා ඇති අයුරෙන් කැලණියේ විභීෂණ දෙවියන්ගෙන් සිදු කළ ආයාචනයෙන් පසු ව උලකුඩය දේවියට දැරුවකු ලැබුණු බව එහි දක්වා තිබීම විශේෂ කොට සැලකිය යුතු ය. සැලලිහිණි සන්දේශය විභීෂණ දෙවියන් වෙත යැවීමෙන් අනතුරු ව එම කාර්ය ඉෂ්ට විය. ඒ නිසා එහි ප්‍රහර්ෂය සමරනු වස් සන්න කතුවරයා ද එය සිය සන්නයට එකතු කොට ඇත. එහෙත් පරෙවි සන්දේශය ද එවැනි ම අරමුණක් ඉටු කරගනු වස් දෙවි නුවර උපුල්වන් දෙවියන්ට යවන ලද්දකි. එම ඇරයුම සාර්ථක වූ බවක් දක්වා තත් සන්දේශයේ කෙකළවරට කිසිදු එකතු කිරීමක් සිදුකොට නැති බව පෙන්වා දිය හැකි ය. පළමු ඉල්ලීම උපුල්වන් දෙවියන්ගෙන් ඉටු කරගැනීමට නොහැකි වූ නිසා දෙවැනි ඉල්ලීම විභීෂණ දෙවියන්ට සිදු කළ බව මෙයින් ද හඟවුණු වේ. එම කෘති දෙකෙන් සැලලිහිණි සන්දේශයේ අරමුණ පමණක් ඉටු වූ නිසා තත් සන්න කතුවරයා සිය කෘතියේ අභිමතාර්ථ සාධනය වූ බව දක්වා ඇති බව නිගමනය කිරීම යුක්ති යුක්ත ය. ජනප්‍රවාදාගත තොරතුරු අනුව ව්‍යුච්ඡි කුමාරිය සැමියෙකු නොලබාම අකාලයේ මිය ගිය බව සඳහන් වේ. ඒ නිසා

ම පරෙවි සන්න කරුවා ඒ පිළිබඳ නිහඬ වූ බව සිතිය හැකි ය. සැලලිහිණි සන්දේශ සන්න කරුවා ඉතා ප්‍රභව්‍යයෙන් ඉදිරිපත් කරන සිය අරමුණ ඉටු වූ පුවත ඉදිරිපත් කරන පද්‍ය දැක පරෙවියාට සන්න ලියූ පශ්චාත් කාලීන කතුවරුන් පරෙවි සන්දේශයේ අභිමතාර්ථ සාධනය වූයේ නම් එය අනිවාර්යෙන් ම සිය කෘතියට එකතු කරනු නියත ය.

සිරි රහල් මා හිමියන් සැමියෙකු සහිත බිරිඳකට දරුවකු ඉල්ලීම හික්‍ෂුවක වන තමාට නොගැළපෙන බව සිතා එම භාර්යාවගේ ම ස්වාමියා වූ නන්දුර්තුනසා මඟින් එය ඉදිරිපත් කිරීමට ප්‍රෝත්සාහී වූ බව පෙන්වා දිය හැකි ය. වඤ්චනී කුමරිය අවිවාහක ව සිටි නිසා ඇයට ස්වාමියෙකු හා රටේ රාජ්‍යභාරය ගෙන යා හැකි පුත්‍රයෙකු දෙවනුවර විහිණ දෙවියන්ගෙන් ඉල්ලීමට උත්සුක වූ බව පෙනේ. විවාහ වූ කාන්තාවකගේ ස්වාමියා සිටිය දී වෙනත් පුරුෂයෙකු විශේෂයෙන් බෞද්ධ හික්‍ෂුවක ඇයට දෙවියන්ගෙන් දරුවකු ලබා දෙන්න යැයි ඉල්ලීම නුසුදුසු නිසා ය (තෙන්නකෝන්, 1960: 67-68). ඒ නිසා එම ඉල්ලීම නන්දුර්තුනසාර් මඟින් සිදු කර ඇති බව නිගමනය කිරීම උචිත ය. ඇතැමෙකු පෙන්වා දෙන්නේ උඩකුලය දේවියගේ ඉල්ලීම මත මෙම කෘතිය රාහුල හිමියන් විසින් රචනා කරන ලද බව යි (එම.69). බන්ධුසේන ගුණසේකර පෙන්වා දෙන්නේ මෙම කෘතියේ කතුවරයා වන රාහුල හිමියන් සිංහල රාජ්‍යයේ භාරය දැරීමට තමාට ඇති අයිතිය සිය සොහොයුරියගේ පුතාට ලබාදීමේ අරමුණෙන් බව යි (ගුණසේකර, 1997: 12-13). සැලලිහිණි සන්දේශයේ අන්තර්ගතය මෙලෙස වර්ගීකරණය කළ හැකි ය.

1. දුතාශීර්වාදය (1)
2. දුතයාගෙන් සැපදුක් විමසීම හා දුත වැනුම (2-3)
3. කළ යුතු කාර්ය නිර්දේශ (4-5)
4. ජයවර්ධනපුරය වර්ණනාව (6-14)
5. ගමන ආරම්භය සුබ නැකැත් හා සුබ නිමිති (15-16)

6. දළදා වර්ණනාව (17)
7. රජු බැහැ දැකීම (18-20)
8. නික්මීම (21)
9. නිසා වර්ණනාව (22)
10. උදා වර්ණනාව (23-24)
11. මඟ වැනුම් (25-42)
12. කලාංගිනි නදී වර්ණනාව (43-45)
13. සැඳෑ වර්ණනාව (46-52)
14. කැලණි පුරය වර්ණනාව (53-58)
15. පුණ්‍ය කර්ම වර්ණනාව (59-71)
16. දේවමන්දිර වර්ණනාව (72-76)
17. විහිඳුණ දේව වර්ණනාව (77-92)
18. අස්න (93-107)
19. දුකාශීර්වාද (108)
20. කතෘ සන්දර්ශය (109-111)

පරෙවි සන්දේශයේ මෙන් දීර්ඝ වර්ණනා මෙහි කතුවරයා එකතු කොට නැත. සෑම විට ම ඉතා සංකීර්ණ ව වර්ණනා සිදු කොට තිබේ. උචිත විරිත් භාවිතය මාධුර්ය ගුණ වර්ණනා ශක්තිය හා අලංකාර මෙන් ම භාෂා භාවිතයෙන් සිංහල සන්දේශාවලියේ විශිෂ්ට ම සන්දේශයක් ලෙස සැලලිහිණි සන්දේශය හඳුනාගත හැකි ය.

කෝකිල සන්දේශය

සිංහල සන්දේශාවලියේ දීර්ඝතම සන්දේශය කෝකිල සන්දේශය යි. කෝකිලයෙකු හෙවත් කොවුලකු දූත කාර්යයේ යොදා රචනා කොට ඇති නිසා මෙය කෝකිල සන්දේශය යනුවෙන් ජනප්‍රිය ව තිබේ. කතුවරයා සන්දේශය ආරම්භයේ දූතාශීර්වාදයේ දී තම දූතයාට ආමන්ත්‍රණය කොට ඇත්තේ කොවුලිඳු යනුවෙනි (කෝකිල සන්දේශය, 1962: 1 ගීය, 2). එහෙත් කෝකිල සන්දේශය අවසානයේ දී පරපුටු සඳෙස යනුවෙන් මෙම සන්දේශය නම් කොට තිබේ (එම, 292 පද්‍ය 255). පරපුටු යන්නට වඩා ජන ව්‍යවහාරයේ ඇති කෝකිල යන්න මූලික කොටගෙන කෝකිල සන්දේශය යන්න ජනප්‍රිය වී ඇත. කෝකිල සන්දේශයේ කතුවරයා පැවදි උතුමකු ලෙස සලකනු ලැබේ.

එහෙත් මෙම සන්දේශය කෝට්ටේ යුගයේ රචනා වූ දෙවන සන්දේශය ලෙස සන්නස්ගල පෙන්වා දෙතත් (සන්නස්ගල, 1961:261). ගුණසේකර කෝට්ටේ යුගයේ සන්දේශවල පෙළ ගැස්වීමේ දී මෙයට තෙවැනි ස්ථානය ලබා දී ඇත (ගුණසේකර, 1997: 20).

සන්නස්ගලගේ විග්‍රහයට අනුව විමර්ශනය කරන්නේ නම් කෝට්ටේ සමයේ දී පරෙවි සන්දේශය පළමුවෙන් ම රචනා වන අතර දෙවනුව කෝකිල සන්දේශය රචනා වී තිබේ. සැළලිහිණි සන්දේශය රචනා වන්නේ ඉන් අනතුරු ව ය. කේ.ඩී.පී. වික්‍රමසිංහගේ විමසීමට අනුව කෝකිල සන්දේශය කෝට්ටේ යුගයේ අවසානයේ දී ම හෙවත් පස්වැනිව රචනා වූ සන්දේශය ලෙස සලකයි (වික්‍රමසිංහ, 2008: 278). සන්දේශ රචනා වීමේ පිළිවෙළ පිළිබඳ ව විද්වතුන් අතර එකමතිකත්වයක් නොමැති බව මෙයින් පෙනේ.

මෙය සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යයේ දක්නට ලැබෙන දීර්ඝතම සන්දේශය යි. මෙය දීර්ඝතම සන්දේශය වීම කෙරෙහි බලපෑ ප්‍රධාන ම හේතුව නම් දකුණේ දෙවනුවර සිට උතුරේ යාපනය දක්වා දීර්ඝ ගමන් මාර්ගයක සන්දේශ භාරකයා ගමන් කිරීම යි. එබඳු දිගු මඟක යෑමේ දී තමන්ට දක්නට ලැබෙන වැදගත් ස්ථාන පුද්ගලයන් වර්ණනා කිරීම නිසා සන්දේශයේ කවි ප්‍රමාණය වැඩි වී ඇති බව පෙන්වා දිය හැකි ය. යාපනයේ සිට සපුමල් හෙවත් සෙම්බගන්පෙරුමාල් කුමාරයා පණවූඩයක් ගෙන යන ව්‍යපයෙන් මෙම සන්දේශය රචනා කොට

ඇත. එම සන්දේශය නම් කෝකිල සන්දේශය යි. එහි දී දෙවනුවර උපුල්වන් දේවලයේ දී යාපාපටුනේ සිටි සපුමල් කුමාරයාට රාජ්‍ය ස්ථිර කොට දෙන ලෙස උපුල්වන් දෙවියන්ට ආයාචනා කළ බව කියැවෙන ලිපියක් යාපනයේ සිටි සපුමල් කුමාරයාට දැන්වීම මෙහි මූලික ම අරමුණ වී ඇත. භයවන පරාක්‍රම බාහු රජතුමා රාජ්‍ය විවාල කෝට්ටේ සමයේ ක්‍රි.ව. 1440-1446 අතර දී මේ සන්දේශය රචනා වී ඇත (සන්නස්ගල, 1961: 201).

මෙම කෘතියේ කතුවරයා දකුණේ දෙවනුවර තිලක පිරිවෙන්පති හිමියන් බව යි. උන් වහන්සේ ඉරුගල් කුලයට අයත් බව දක්වා තිබේ. මුල්කිරිගල විහාරාධිවාසී වූ තෙරිඳුන් වහන්සේ තිලක පිරිවෙන්පති හිමියන්ගේ මලනුවන් වූ බව ද කියැවේ (කෝකිල සන්දේශය, 1962: 292 පද්‍ය 255). උන් වහන්සේගේ පැවැදි නාමය හෝ අනෙකුත් තොරතුරක් දක්නට නො ලැබේ. එසේ ම මෙහි කතුවරයා සිංහල භාෂාවෙන් මෙන් ම දෙමළ භාෂාවෙන් ද ධර්ම දේශනා කිරීමේ සමාර්ථය දක්වා තිබේ (එම, 88 පද්‍ය, 250). දීර්ඝ මාර්ගයක් ගෙවාගෙන මේ ගමන යා යුතු බව කතුවරයා මුලින් ම කොවුලාට කියා ඇත (කෝකිල සන්දේශය 1962: 8 පද්‍ය, 14). කතුවරයා පිළිබඳ මෙහි අවධානය දක්වා ඇති පද්‍ය පශ්චාත් කාලීන එකතු කිරීමක් ලෙස ඇතැමෙක් පෙන්වා දෙති (තෙන්නකෝන් 1960: 75). කෝකිල සන්දේශ කතුවරයා උපුල්වන් දෙවියන් වෙත ඉදිරිපත් කොට ඇත්තේ පහත දැක්වෙන අස්න යි.

1. සපුමල් කුමාරයාට ඉසුරු දෙමින් යාපා පටුන රාජ්‍ය ස්ථිර කොට රක්ෂා කරන ලෙස ආයාචනා කිරීම
2. පරාක්‍රම බාහු රජතුමාගේ අදහස් ලෙස මහෝෂධ පඬිමෙන් වයන්තට හැකිවන සේ මැතිවරුන් හා සේනාධිගයක් දිව නෙත් යොමා ආරක්ෂා කරන ලෙස ආයාචනා කිරීම
3. සන්නස් බෝධි නයිනා කැමිඳුන් (ලේඛන ධුරයේ ප්‍රධාන මන්ත්‍රී නායනායක) නම් ප්‍රධාන කමාධිකාරීන් ආරක්ෂා කරන ලෙස ආයාචනා කිරීම (288-289)

ඉහත දක්වන ලද පිරිස ආරක්ෂා කර දෙන ලෙස උපුල්වන් දෙවියන් වෙත අස්නක් යැවීමත් එම කරණය සපුමල් කුමරුට දැන්වීමත් මෙම සන්දේශයේ මූලික ම අරමුණ වී ඇත.

1. ආසිරි (1-)
2. දූතවර්ණනා (2-6)
3. කටයුතු දැනුම්දීම(7-9)
4. ජයවර්ධනපුර වැනුම්-1 (10-21)
5. උපුල්වන් දෙවරද වැනුම් (22-32)
6. වෙහෙර වැනුම්-1 (33-36)
7. ලැගුම් ගැනීම-1 (37)
8. නික්මීම-1(38-39)
9. මගවැනුම්-1(40-54)
10. පුර වැනුම්-2 (55-58)
11. වෙහෙර වැනුම්-2(59-61)
12. ලැගුම් ගැනීම-2(62)
13. නික්මීම-2(63)
14. මග වැනුම්-2 (64-76)
15. වෙහෙර වැනුම්-3 (77-81)
16. ලැගුම් ගැනීම-3 (82)
17. නික්මීම-3(83)
18. මග වැනුම්-3(84-95)

19. ලැගුම් ගැනීම -4 (96)
20. නික්මීම-4 (97)
21. මග වැනුම්-4(98-106)
22. ලැගුම් ගැනීම-5(107)
23. නික්මීම (108)
24. වෙහෙර වැනුම්-4 (109-112)
25. මග වැනුම්-5(113-119)
26. පුර වැනුම්-3(120-134)
27. රජ වැනුම්-1 (135-146)
28. රජ සබ වැනුම්-1 (147-157)
29. අවසර ගෙන ගමන් ඇරඹීම (158-160)
30. ලැගුම් ගැනීම-6 (161)
31. නික්මීම සහ මග වැනුම්-6 (162-176)
32. ලැගුම් ගැනීම-7 (177)
33. නික්මීම -7 (178)
34. මග වැනුම්-7 (179-184)
35. ලැගුම් ගැනීම-8 (185)
36. නික්මීම -8 (186)
37. මග වැනුම්-8 (187-191)
38. ලැගුම් ගැනීම-9 (192)

-
39. නික්මීම -9 (178)
 40. මග වැනුම්-9 (194-196)
 41. ලැගුම් ගැනීම-10 (197)
 42. මග වැනුම්-10 (198-201)
 43. ලැගුම් ගැනීම-11 (202)
 44. නික්මීම -11 (203)
 45. මග වැනුම්-11 (204-205)
 46. වන වැනුම්- (206-218)
 47. ලැගුම් ගැනීම-12 (219)
 48. නික්මීම -12 (220)
 49. දියකෙළි වැනුම- (221-232)
 50. සැඳෑ නිය වැනුම් - (233-235)
 51. ලැගුම් ගැනීම-13 (236)
 52. නික්මීම -13 (220)
 53. මග වැනුම්-12 (238-245)
 54. පුර වැනුම්- (246-256)
 55. රජ වැනුම්-2 (257-266)
 56. රජ සබ වැනුම්-2 (267-270)
 57. නළගන රග වැනුම්- (271-283)
 58. සන්දේශය (284-289)

59. ආසිරි-2 (290)

60. කර්තෘ නිර්දේශය (291) (මොරටුවගම2010:197-140)

කොවුල් අස්න රචනා කළ කතුවරයා කවිසිඵමිණ වැනි සම්භාව්‍ය පද්‍ය කෘති ඉතා සමීප ව ආශ්‍රය කළ අතර පශ්චාත් කාලීන පද්‍යකරණයේ නියුතු දහම්සොඩ දා වැනි කෘති රචනා කළ කතුවරුන් ද කොවුල් අස්න ඉතා සමීප ව ආශ්‍රය කොට තිබේ (තෙන්නකෝන්, 1960: 81-82). භාෂාව පිළිබඳ ඇති දැනුමෙන් කෝකිල සන්දේශ කතුවරයා ශ්‍රී රාහුල හිමියන් තරම් ම භාෂාව පිළිබඳ දැනුමෙන් පෝෂිත ය (වික්‍රමසිංහ, 2008: 289). කෝට්ටේ යුගයේ දේශපාලනික ආගමික පසුබිම අධ්‍යයනය කිරීමේ දී ඉතා වැදගත් කෘතියක් ලෙස කෝකිල සන්දේශය අගය කළ හැකි ය.

ගිරා සන්දේශය

ගිරවෙකු දූතයා ලෙස යොදා රචනා කරන ලද නිසා මෙම දූතයා කාව්‍ය ගිරා සන්දේශය ලෙස ව්‍යවහාරයට පත් ව ඇත. ගිරවාට කීර යන නාමය ද භාවිත වන බව පෙනේ (ගිරා සන්දේශය, 2011: 1 ගීය, 1). ගිරා සන්දේශය හයවන පරාක්‍රම බාහු රජතුමා රාජ්‍ය කරන ලද කෝට්ටේ කාලයේ දී ලියා ඇත. එය ක්‍රි.ව. 1415-1465 අතර කාලය යැයි ඇතැමෙක් පෙන්වා දෙනත් (සන්නස්ල, 1961: 276). සමහරෙක් එය ක්‍රි.ව. 1450-1460 අතර රචනා වූ බව පෙන්වා දෙති (ගොඩකුඹුර, 1999: 219). තවත් සමහරෙක් එය 1452 පසු විරචිත බව පෙන්වා දෙති (ගිරා සන්දේශය, 1933:VI).

ගිරා සන්දේශයේ කතුවරයා අඥාත ය. ගිරා සන්දේශ කතුවරයා කිසිදු නැතක සිය නාමය දක්වා නැත. මෙහි කතෘ අඥාත නිසා ම සමහරෙක් මෙහි කතෘත්වය වැන්තැවේ හිමියන්ට පවරති (ටී.සුගතපාල, ගිරා සන්දේශය(?) සංඥාපනය බලන්න). ඔහු මෙම නිගමනයට පැමිණ ඇත්තේ ගිරා සන්දේශයේ හා ගුත්තිල කාව්‍යයේ කාව්‍ය අතර දක්නට ලැබෙන සමාන බව සලකාගෙන ය. ගුත්තිල කාව්‍යයේ කතුවරයා ද අඥාතය. ගුත්තිල කාව්‍ය වැන්තැවේ හිමියන් විසින් රචනා කරන ලද බව ජනශ්‍රැති මාත්‍රයක් පමණි. ඒ සඳහා එළඹිය හැකි සාධක නොමැත. එවැනි පසුබිමක ගිරා සන්දේශයේ

කතීන්වය තත් හිමියන්ට පවරන්නේ එම කෘති දෙකේ කාව්‍ය අතර දක්නට ලැබෙන මතු පිට සාමාන්‍ය දෙස අවධානය යොමු කරමිනි.

මේ මතය ප්‍රතික්‍ෂේප කරන රු. තෙන්නකෝනුත් ගිරා සන්දේශාගත පද්‍ය හා අනෙක් පද්‍ය කෘතිවල පද්‍ය අතර දක්නට ලැබෙන සමීප බව පෙන්වා දෙමින් ගිරා සන්දේශය වැන්නැවේ හිමියන්ගේ කෘතියක් නොවන බව පෙන්වා දෙයි (තෙන්නකෝන්, 1960: 87-92). දෙහිගස්පේ පඤ්ඤාසාර හිමි සහ පලන්තෝරුවේ විමලධම්ම හිමි ගිරා සන්දේශයේ කතුවරයා විදාගම මෙම ත්‍රී හිමියන් බව පෙන්වා දෙති. භංස සන්දේශයේ හා ගිරා සන්දේශයේ වර්ණනාවල දක්නට ලැබෙන සමාන බවත් ගිරා සන්දේශයේ හා බුදුගුණ අලංකාරයේ පද්‍ය අතර දක්නට ලැබෙන සමාන බවත් පිළිබඳ අවධානය යොමු කරමින් ගිරා සන්දේශය විදාගම මා හිමියන්ගේ කෘතියක් බව පෙන්වා දෙති (ගිරා සන්දේශය, පඤ්ඤාසාර හිමි, විමලධම්ම හිමි, 1933:VII). භංස සන්දේශ කතුවරයා වනරතන මා හිමියන් වර්ණනා කරන අතර එම කෘතිය නියෝජනය කරන්නේ ආරණ්‍යවාසී සම්ප්‍රදාය යි. ගිරා සන්දේශයේ වර්ණනාවට ලක් වන්නේ රාහුල මා හිමියන් ය. එය ග්‍රාමවාසී සම්ප්‍රදාය නියෝජනය කරන කෘතියකි. පඤ්ඤාසාර හා විමලධම්ම යන හිමිවරුන් පවසන ආකාරයට මෙම කෘති දෙක ම එක් කතුවරයෙකු විසින් රචනා කරන ලද බව එක හෙළා ම පිළිගත නො හැකි ය. භංස හා ගිරා සන්දේශවල අනවරත ගැටුමක් ස්වරූපයක් පෙන්නුමි කරයි. මෙම කෘති දෙකෙන් පිළිබිඹු කරන්නේ වනරතන මා හිමියන්ගේ ආරණ්‍ය සම්ප්‍රදාය නියෝජනය කරන අයෙකු විසින් භංස සන්දේශයත් රාහුල මා හිමියන් නියෝජනය කළ ග්‍රාමවාසී සම්ප්‍රදායට අනුගත අයෙකු විසින් ගිරා සන්දේශයත් රචනා කොට ඇත. මේ අනුව ගිරා සන්දේශ කතුවරයා කිසිසේත් ම විදාගම හිමියන් ලෙස සැලකිය නො හැකි ය.

කෙසේ වෙතත් ගිරා සන්දේශයේ කතුවරයා අඥාත ය. එහෙත් මෙහි කතුවරයා පැවිදි අයෙකු බව ගිරා සන්දේශයෙන් ම තහවුරු කරගත හැකි ය. (ගිරා සන්දේශය, 2011: 55: 250). ගිරා සන්දේශය කෝකිල සන්දේශයට පසුව කරන ලද බව ඇතැමෙක් පෙන්වා දෙති. (තෙන්නකෝන්, 1960: 85). ගිරා සන්දේශය කෝට්ටේ සිට ශ්‍රී රාහුල මාහිමියන් වෙත ය. ඉන් පසු ව රාහුල මාහිමියන් විසින් නාථ දෙවියන්

වෙන එය ඔප්පු කරන ලදී. සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යයේ නාථ දෙවියන් වෙත යවන ලද පළමු සන්දේශය ලෙස ගිරා සන්දේශය හඳුනාගත හැකි ය.

මෙම සන්දේශය නාථ දෙවියන් වෙත ඔප්පු කරන ලද්දේ ප්‍රධාන අරමුණු කිහිපයක් මූලික කොටගෙන ය.

1. පරාක්‍රමබාහු රජතුමාත් ලංකාවත් ආරක්‍ෂා කරන්න
2. අමිතුරු විෂ උවතුරු දුරු කරන්න
3. රෝග බිය දුරු කරන්න
4. සැප සම්පත් දියුණු කරන්න
5. බුද්ධ ශාසනය පන්දහසක් අවුරුදු පවතින ලෙස ආරක්‍ෂා කරන්න (251-252)

ගිරා සන්දේශ කතුවරයා මෙම සන්දේශය රචනා කරන්නේ ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විහාරස්ථානයේ මහා සංඝරත්නයේ ඉල්ලීම මත ය. එය රචනා කිරීම තමාගේ පෞද්ගලික උවමනාවක් නො ව පොදු මහා සංඝයාගේ ම ඉල්ලීමකි (ගිරා සන්දේශය, 2011: 244 පඳු 29). ගිරා සන්දේශය දේශපාලනික අරමුණක් ම පෙරදැඩි කොටගෙන රචනා කොට ඇති බව සිරිතිලක සිරි පෙන්නා දෙයි (එම ප්‍රස්තාවනාව)

කෙසේ වෙතත් ගිරා සන්දේශ කතුවරයා ස්වභාව සෞන්දර්ය වර්ණනාවේ දක්ෂ කවියෙකි. ගිරා සන්දේශ කතුවරයාට තම සන්දේශය කෝට්ටේ සිට තොටගමුවට යැවීමට දින හතරක් ගත වී ඇත. රාත්‍රී තුනක් ඔහු ගත කරමින් සිය ගමන ගොස් ඇත.

1. පළමු රූප ගෙවා ඇත්තේ පැපිරියානේ (61)
2. දෙවන රූප ගෙවා ඇත්තේ කලුතරය (91)
3. තෙවන රූප ගෙවා ඇත්තේ වැලිතොටය (103)

ගිරා සන්දේශ කතුවරයා සිය සන්දේශය පෙළ ගසා ඇත්තේ මෙලෙසිනි.

1. දූතාශීර්වාද (1)
2. දූතවර්ණනා හා පැසසුම් (2-9)
3. කටයුතු නිර්දේශ (10-12)
4. ජයවර්ධනපුර වර්ණනා (13-27)
5. පැරකුම් රාජ වර්ණනා (28-40)
6. රාජ සභාව (41-47)
7. අවසර ගැනුම (48-49)
8. දළදා වැඳුම (50-51)
9. නික්මීම (52-55)
10. මහා සංඝයා වැඳීම (56-57)
11. පෙර නිමිති (58)
12. මඟ වැනුම් (59-62)
13. පැපිලියාන වෙහෙර (62-70)
14. මාර්ග වර්ණනා (71-81)
15. දිය කෙළි වැනුම් (81-90)
16. සැඳෑ නිසා වැනුම් (91-97)
17. උදා වැනුම් (98-99)
18. මාර්ග වර්ණනා (100)

19. අම්බලමේ කතා (111-165)
20. උදා වර්ණනා (166-168)
21. වන වැනුම් (169-194)
22. මාර්ග වර්ණනා (195-198)
23. තොටගමු වෙහෙර හා වනාන්තරය (199-210)
24. තොටගමු වෙහෙර (211-216)
25. විජය බා මහා පාය (217-227)
26. වැදුම් පිදුම් (228-231)
27. විජය බා පිරිවෙන් තෙරිඳු වැනුම් (232)
28. අස්න (249-252)
29. දුකාශීර්වාදය (253-254)

සමකාලීන සමාජ ඓතිහාසික තොරතුරු සොයාගත හැකි මූලාශ්‍රයක් ලෙස ගිරා සන්දේශය වැදගත් වේ.

හංස සන්දේශය

කෘතියේ අවසාන පද්‍යයේ කතුවරයා මෙම සන්දේශය නම්කොට ඇත්තේ තිසර සන්දේශය නමිනි (හංස සන්දේශය, 2012: 206 පද්‍ය 124). එහෙත් එය හංස සන්දේශය යනුවෙන් සම්මතව ඇත. කතුවරයා සන්දේශය ආරම්භයේදී ම දූතයාට ආමන්ත්‍රණය කරන්නේ හසර ද යනුවෙනි (එම 1 ගීය 97). මෙම සන්දේශයට හංස සන්දේශය යන නාමය පළමු වරට භාවිත කරන ලද්දේ මෙම කෘතිය පළමු වරට සංස්කරණය කළ රත්මලානේ ධර්මාරාම මා හිමියන් ය. උන් වහන්සේ කෘතිය අන්තයේ දක්නට ලැබුණු තිසර නාමය අතහැර හංස යන නාමය යොදා මෙය සංස්කරණය කොට ඇත (හංස සන්දේශය, 2012: I). ගම්පොළ සමයේ දී තිසර යන නමින් ම රචනා කරන ලද

සන්දේශයක් ඇත. කෝට්ටේ යුගයේ දී විරචිත කෘති අඥාත නිසර යන නමින් හැඳින්වෙන සන්දේශයක් ද වේ. පෙර නිසර සන්දේශයක් ඇති නිසා දෙවැනි නිසර සන්දේශය හංස යන නමින් හැඳින්වීම උචිත නො වේ. යම් හෙයකින් සීතාවක සමයේ දී තවත් නිසර සන්දේශයක් රචනා වී තිබුණේ නම් මෙම නම් කිරීම ගැටලුවක් බවට පත් වේ. යුගය අනුව හෝ ප්‍රථම ද්විතීය ආදි ක්‍රමයක් අනුව මෙම සන්දේශය නම් කළේ නම් වඩාත් උචිත වේ.

පශ්චාත් කාලීනව මෙම කෘතියේ අගට එකතු කළේ යැයි පැවසෙන කතු නිදෙසේ දක්වා ඇත්තේ නිසර සන්දේශය යන නාමය නිසා මෙම කෘතියට හංස නො ව නිසර නාමය ද්විතීය නිසර සන්දේශය හෝ කෝට්ටේ සමයේ විරචිත නිසර සන්දේශය යන නාමයෙන් යෙදීම උචිත ය. පසු කලක නිසර සන්දේශය ශාස්ත්‍රීය සංස්කරණයකට භාජනය කළ ගොඩකුඹුරේ (ගොඩකුඹුර, 1953:XII). සිරි තිලක සිරි (සිරි තිලක සිරි, 2012). වැනි විද්වතුන් ද මේ කෘතියට හංස සන්දේශය යන නාමය ම භාවිත කොට ඇත. ග්‍රන්ථයකට කතුවරයා තැබූ නාමය හැරුණු කොට වෙනත් නාමයක් තැබීම කෙතරම් උචිත දැයි විමසා බැලිය යුතු කරුණකි.

හංස සන්දේශයේ කතුවරයා අඥාත ය. කෘතියේ කිසිදු තැනක කතුවරයා පිළිබඳ සඳහන් කොට නැත. එහෙත් ජනශ්‍රැතියේ මෙම කෘතියේ කතෘත්වය විදාගම හිමියන්ට පැවරේ. (හංස සන්දේශය, 2015: I). මෙහි කතෘ අඥාත භාවය බොහෝ දෙනා ද පිළිගනිති. (සන්නස්ගල, 1961: 277). හංස සන්දේශයේ කතෘත්වය විදාගම හිමියන්ට පවරන පද්‍ය දෙකක් ඇතත් පුස්තකාල පිටපතක දක්නට ලැබේ. එය පශ්චාත් කාලීන හංස සන්දේශ සංස්කරණයෙන් සිය සංස්කරණවලට එකතු කොට තිබේ (හංස සන්දේශය, 2012: 205-206 පද්‍ය 124). කතුවරයා විසින් මෙම සන්දේශය ලිවීමෙන් අනතුරුව පශ්චාත්කාලීන ව ද ඇතැම් කොටස් එකතු වූ බව ඇතැමෙක් පෙන්වා දෙති (ගොඩකුඹුර, 1999: 212).

“අපට දැනට තිබෙන අත් පිටපත්වල තත්වය අනුව කතෘත්වය පිළිබඳ ප්‍රශ්නය තීරණය කළ නොහැකි ය. බුදුගුණාලංකාරයෙහි කතුවරයා මේ කෘතිය රචනා කිරීමෙහි යෙදීම බෙහෙවින් නොවිය

හැක්කක් බව පමණක් කිය හැකි ය. එය කෙසේ හෝ උන් වහන්සේ ලීවේ නම් එය කරන්ට ඇත්තේ උන්වහන්සේ අපරිණත වියේදීය.” (එම).

හංස සන්දේශය කෝට්ටේ යුගයේ ප්‍රථම සන්දේශය ලෙස ඇතැමෙක් පෙන්වා දෙති (හංස සන්දේශය, 2008: 234). (හංස සන්දේශය, 1953: I). එය නො පිළිගන්නා සමහරෙක් හංස සන්දේශය කෝට්ටේ සමයේ ලියැවුණු අවසන් සන්දේශය ලෙස දක්වති (ගුණසේකර, 1997: 32). කෝට්ටේ යුගයේ වැජඹුණු අග්‍රගණ්‍ය පඬිවරයා වූ තොටගමුවේ රාහුල හිමියන් හා උන් වහන්සේගේ විද්‍යාස්ථානය ඉතා ඉහළින් අගය කොට කීම ගිරා සන්දේශයේ ඇත. තොටගමුවේ රාහුල හිමියන් ග්‍රාමවාසී සම්ප්‍රදාය අනුමත කළ යතිවරයෙකි. එහෙත් තොටගමුවේ රාහුල හිමියන් හා උන් වහන්සේගේ විද්‍යාස්ථානයට වඩා වනරතන මා හිමියන් හා කැරගල පිරිවෙණ උසස් බව හුවා දක්වන්නට අවශ්‍ය වූ නිසා ම අන්‍යතර රචකයෙකු විසින් හංස සන්දේශය රචනා කොට ඇති බව පෙන්වා දිය හැකි ය.

ගිරා සන්දේශයේ ආකෘතියට ම අනුව හංස සන්දේශයේ ආකෘතිය හා වැනුම් මඟ සකස් කොට ගෙන ඇත. මෙය එක හෙළා ම ගිරා සන්දේශයට සැපයූ පිළිතුරක් ලෙස හංස සන්දේශය පිළිගත හැක්කේ ඒ දෙක අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් තුල්‍ය කිරීමෙනි.

මෙම සන්දේශය ද රචනා වී ඇත්තේ කෝට්ටේ සමයේ දී ය. මෙම සන්දේශය ක්‍රි. 1457-1465 අතර කාලයේ දී රචනා වූ බව සන්නස්ගල දක්වයි (සන්නස්ගල, 1961: 277). රත්මලානේ ධර්මරාම හිමියෝ මෙම සන්දේශය ක්‍රි.ව. 1415 දී රචනා කොට ඇති බව පෙන්වා දෙති (හංස සන්දේශය, 2015: I). මෙම සන්දේශය වීදාගම මා හිමියන් විසින් රචනා නොකළ ද වීදාගම හිමියන්ගේ පරපුරේ අයෙකු විසින් පසු කාලයේ දී රචනා කරන්නට ඇති බව උපකල්පනය කළ හැකි ය. එසේ නො වේ නම් වීදාගම හිමියන්ගේ ශිෂ්‍යයෙකු හෝ සිය ගුරු හිමියන්ගේ කෘතිය මතු පරපුරේ අයට දැනගනු පිණිස සිය ගුරුවරයාගේ නම සටහන් කොට තබන්නට ඇති බව ද උපකල්පනය කළ හැකි ය. මෙම සන්දේශයේ ග්‍රාහකයා හෙවත් ලබන්නා කැරගල වනරතන හිමියන් ය. කෝට්ටේ සිට කැරගල දක්වා රාත්‍රී දෙකක් සහ

දින තුනක් ගත කරමින් භංසයා සිය ගමන ගොස් ඇත. කෝට්ටේ සිට කැරගල දක්වා ඇත්තේ ඉතා කෙටි දුරකි. භංසයා මග සිරි නරඹමින් ගමන් කළ නිසා දින ත්‍රයක් ගත වී තිබේ.

1. කෙළ ලක්ෂයක් සක්වල නිතර ආඥාවක්‍රය පැතුරුණු රත්න තිස්පහේ ගුණය ප්‍රකාශ කළ රතන සූත්‍රය ලක්ෂ වාරයක් සක්‍රියනා කොට මහා තෙදැති උපුල්වන් දෙවිඳු ප්‍රධාන කොට ඇති සමන් බොක්සල්, ස්කන්ද කුමාර විභීෂණ ආදී දෙවියන්ට පින් දී සිත සතුටු කොට නිතර ලෝකයට ශාන්තිය ලබාදෙන ලෙස ආයාචනා කරන්න යැයි සංඝරාජයාණන් වහන්සේට දන්වන්න. (201)

2. උතුම් ශ්‍රී සංඝබෝධි පරාක්‍රම බාහු රජු කෙරෙහි කරුණා සිත දෙගුණ කොට දිවැස් යොමු කරමින් සැමදා සම්පත් ළඟා කොට දෙමින් සියලු සතුරු හිරි හැර හා උවදුරු දුරුකොට පැහැදුණු සිතින් මුනිඳු පුදා අවුරුදු දාහක් රජ සැප විද සිරිලක වැජඹෙන ලෙස සලස්වා සියලු තැනම එකම විදිහට ආඥාව පවතින ලෙස ආයාචනා කරන්න යැයි සංඝරාජයාණන් වහන්සේට දන්වන්න. (202)

භංස සන්දේශයේ අන්තර්ගතය මෙලෙස දැක්විය හැකිය

1. දුකාශීර්වාදය (1)
2. දූත පැසසුම් හා වර්ණනා (2-5)
3. කාර්ය නිර්දේශ (6-10)
4. ජයවද්දනපුර (11-26)
5. ශ්‍රී පරාක්‍රම බාහු නිරිඳු වර්ණනා (27-45)
6. සුරිඳු මන්දිරය (46)
7. දළදා මැදුර (47)
8. රාජ්‍ය සභාව (48-62)
9. නික්මීම (63)

10. ගමන් මාර්ගය - මඟ වැනුම (64-73)
11. කිත්සිරි මෙවන් වෙහෙර (74-76)
12. කැලණි ගඟ (77-80)
13. දියකෙළි වර්ණනා (81-93)
14. කැලණිය (94-95)
15. සැඳෑ සිරිය (96-104)
16. විභිෂණ මන්දිරය (105-107)
17. නළඟන රැඟුම් (108-112)
18. විභිෂණ සූරිඳු යැදීම (113-115)
19. උදා සිරි (116-119)
20. මඟ වර්ණනා (120-124)
21. වන සිරිය (125-149)
22. මඟ වැනුම් (150-153)
23. කැරගල (154-159)
24. කැරගල වෙහෙර (160-171)
25. පිරිවෙණ (172-181)
26. වැඳුම් පිඳුම් (182-184)
27. වනරතන මා හිමි (185-200)
28. අස්න (201-202)
29. ආසි (203)
30. කර්තෘ නිදර්ශන (204-206)

කෝට්ටේ යුගයේ සන්දේශ කාව්‍යවල විශේෂතා

සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යය ආරම්භ වන්නේ අනුරාධපුර යුගයේ දී ය. ඇතැම් කාව්‍ය ග්‍රන්ථවලින් අපට ලැබී ඇති සාධකවලින් ද එය මනාව තහවුරු කරගත හැකි ය. එහෙත් එම සන්දේශවල ස්වභාවය කෙබඳු දැයි එම නිදර්ශන පාඨවලින් එකහෙළා ම දත නො හැකි ය. කෙසේ වෙතත් ලැබී ඇති නිදර්ශන පාඨ වෙත වෙන ම ඉතා සියුම් ව පරිශීලනය කිරීමෙන් තහවුරු වන්නේ ගම්පොළ හා කෝට්ටේ සමයේ ජනප්‍රිය ව පැවැති සන්දේශවල ආකෘතියට සමීප ආකෘතියක් ම දක්නට ලැබුණු බව සිතිය හැකි ය. ගම්පොළ යුගයට පෙර පැවති සන්දේශවල ආකෘතිය අනුගමනය කරමින් හා එහි ලක්ෂණ දෙස අවධානය යොමු කරමින් හා එහි ලක්ෂණ දෙස අවධානය යොමු කරමින් වර්තමානයේ දක්නට ලැබෙන සන්දේශ සකස් කොට ඇති බව පෙන්වාදිය හැකි ය. දූතාශීර්වාදය ගැන ගීතයකින් ම දැක්වීම පුරාණ යුගයේ පැවති සන්දේශවල ද මූලික ම ලක්ෂණය වූ බව පෙනේ. මේ සන්දේශවල මෙන් ම මග වැනුම්, පුර වැනුම්, උදා නිසා ආදී වැනුම් ඒවායේ ද ඇතුළත් ව තිබූ බව පෙනේ.

ගම්පොළ යුගයේ රචනා වූ සන්දේශය කෙරෙහි සෘජු ව ම එම සන්දේශවල බලපෑම ලැබී තිබුණු බව පෙන්වාදිය හැකි ය. කාව්‍යාදර්ශය අනුරාධපුර යුගයේ ම සිංහලයට පරිවර්තනය වීමෙන් ද කාව්‍යාදර්ශය සම්පාදනයෙන් තහවුරු වන්නේ මේ කාලවර්ෂයේ දී සංස්කෘත භාෂා සාහිත්‍ය හා න්‍යාය ග්‍රන්ථ සම්පාදනය ඉතා ජනප්‍රිය වූ බව යි. සන්දේශයක අන්තර්ගත විය යුතු ලක්ෂණ පිළිබඳ සිංහල සන්දේශ රචකයන් දැන ගන්නේ කෙසේ දැයි අපගේ අවධානය යොමු කිරීම ඉතා වැදගත් ය.

- I. සන්දේශ රචනයට උපදෙස් දානය කරනු වස් රචනා කළ ග්‍රන්ථ කියැවීමෙන්
- II. සංස්කෘත දූත කාව්‍ය කියැවීමෙන්
- III. මුල් ම යුගයේ රචනා වූ සන්දේශ කියැවීමෙන්

මේවාට අමතර ව සිංහල කාව්‍යකරණයට උපදෙස් දානය

කරනු ව රචනා වූ කෘති වර්තමානය වන විට අභාවයට ගිය කෘති පවතින්නට ඇතැයි උපකල්පනය කළ හැකි ය. එම කෘති කියැවීමෙන් ද සන්දේශ කාව්‍ය ආකෘතිය හා අන්තර්ගතය පිළිබඳ මනා අවබෝධයක් මුල් කාලයේ කතුවරු ලැබූහ.

ඇතැමෙකු සන්දේශ කාව්‍යයේ බෙදීම් කිහිපයක් ගෙනහැර දක්වන්නේ ඒ ඒ වකවානුවල රචනා වූ සන්දේශවල ස්වභාවය මෙන් ම වකවානුවල ස්වභාවය පිළිබඳ ව ද අවධානය යොමු කරමිනි.

1. පැරණි සාහිත්‍ය ගණයට වැටෙන සන්දේශ
2. මධ්‍ය කාලීන ගණයට වැටෙන සන්දේශ
3. නූතන සාහිත්‍ය ගණයට වැටෙන සන්දේශ

(සිංහල සාහිත්‍ය ලතා සන්දේශ කේ.ටී. ඩබ්ලිව්. සුමනසූරිය 1968: 263).

සුමනසූරිය පැරණි ම සන්දේශය ලෙස දක්වන්නේ ගම්පොළ යුගයේ රචනා වූ මයුර හා තිසර යන සන්දේශ දෙකත් කෝට්ටේ යුගයේ රචනා වූ තිසර හංස පරෙවි සැලලිහිණි ගිරා කෝකිල යන සන්දේශත් සීතාවක යුගයේ රචනා වූ සන්දේශත් පැරණි සාහිත්‍ය ගණයට වැටෙන සන්දේශ ලෙස නම් කොට ඇත (එම 263-266). මධ්‍ය කාලීන යුගයට අයත් සන්දේශ ලෙස දක්වා ඇත්තේ කහකුරුළු කැටකිරිලි නීලකොබෝ දියසැවුලි කිරල නාරිසන් අෂට නාරි ආදි සන්දේශ මේ යුගයට අයත් කොට ඇත. (එම 266). නූතන යුගයට වැටෙන සන්දේශ ලෙස විල්ලිහිණි, උපාසක, කොස්වා ලිහිණි ගිනිසැවුල් නිල්ලිහිණි, මීපා, කෝ කැටුම්, ආරච්චි ඔපිසර හිරුළු තෙල්වූරු ආදි සන්දේශ නම් කර තිබේ (එම 267). සුමනසූරිය මෙලෙස සන්දේශ යුග ත්‍රයක් දක්වා ඇතත් ඒවායේ කාල පරාසය පැහැදිලි ව බෙදා දක්වා නැත. අගලකඩ සිරිසුමන හිමියෝ සිංහල සන්දේශාවලිය යුග ත්‍රයකට බෙදා දක්වති.

1. ආරම්භයේ සිට කෝට්ටේ යුගය දක්වා
2. සන්දේශ යුගය හෙවත් කෝට්ටේ යුගය

3. සන්දේශ සාහිත්‍ය කෘතීන්හි පරිහානිත යුගය (සිරිසුමන හිමි -2021:23-29). අගලකඩ හිමියන්ගේ වර්ගීකරණයේ නූතන සන්දේශ පිළිබඳ අවධානය යොමු කර නැත.

සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යයේ දී ප්‍රඤ්චිතඤ්චාර සන්නස්ගල සන්දේශ යුග කිහිපයකට බෙදා දක්වයි.

- I. මධ්‍යතන යුගයේ සන්දේශ - මේ යුගයට අයත් සන්දේශ ලෙස දක්වා ඇත්තේ ගම්පොළ කෝට්ටේ හා සීතාවක යුගවල රචනා වූ සන්දේශ යි.
- II. නූතන යුගයේ සන්දේශ - හේමකුරුළු, නිල කොබෝ, කැට කිරිලි, දිය සැවුල්, කිරල යන සන්දේශ නූතන යුගයට අයත් කොට තිබේ.
- III. නවීන යුගයේ සන්දේශ - තිසර, මයුර, 19 හා විසිවන සියවස්වලත් 20 වන සියවසේ සිට මේ දක්වා ලියැවී ආ සන්දේශන් නවීන යුගයට අයත් වේ. (සන්නස්ගල 1962: 1-47).

ගම්පොළ යුගයට පෙර යුගයේ දී රචනා වූ සන්දේශ පිළිබඳ සුමනසූරිය සන්නස්ගල ආදි විද්වතුන්ගේ අවධානය යොමු වී ඇත්තේ ඉතා අල්ප ව ය. නිදර්ශන පාඨ ලෙස සිදත් සඟරාව හා ඵලු සදස් ලකුණ වැනි කාව්‍ය උපදෙස් දානය කරනු සඳහා රචනා කරන ලද ග්‍රන්ථවල අන්තර්ගතය සන්දේශ කාව්‍යවලින් උපුටා ගන්නා ලද පද පාඨ අයත් වන්නේ කුමන යුග පරාසවලට ද යන්න පිළිබඳ විද්වතුන්ගේ අවධානය යොමු වී ඇත්තේ ඉතා අල්ප ව ය.

ගම්පොළ යුගයේ දී රචනා වූ මයුර හා තිසර සන්දේශ ම පරමාදර්ශය ලෙස තබාගෙන කෝට්ටේ යුගයේ සාහිත්‍ය කරුවන් සන්දේශ නිර්මාණය කළේ යැයි නිගමනය කළ නො හැකි ය. ගම්පොළ යුගයට පෙර යුගවල රචනා වූ සිදත් සඟරාව හා ඵලු සදස් ලකුණ වැනි කෘතීවල දක්නට ලැබෙන නිදර්ශන පාඨ ඇතුළත් සන්දේශ කෝට්ටේ යුගය දක්වා ද තිබුණේ දැයි ඒවායේ ඇති ආකෘතියට ම අනුගතව කෝට්ටේ යුගයේ සාහිත්‍යකරුවන් සන්දේශ නිර්මාණය

කළේ දැයි නිශ්චිත ව කිව නො හැකි ය. කෙසේ වෙතත් ගම්පොළ යුගයේ රචනා වී ඇති සන්දේශ හා කෝට්ටේ යුගයේ රචනා වී ඇති සන්දේශ අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් තුලනය කිරීමේ දී තහවුරු වන කරුණු කීපයක් ඇත.

කෝට්ටේ යුගයට පෙර යුගයේ එනම් ගම්පොළ යුගයේ රචනා වූ සන්දේශ කාව්‍යවල ද ගද්‍ය පාඨ සුලභ වේ. ඒවා සම්පූර්ණයෙන් ම වෘත්තගන්ධි ශෛලියෙන් රචනා කොට තිබේ. එහෙත් කෝට්ටේ යුගයේ ම රචනා වූ සැලලිහිණි සන්දේශයේ කිසිදු ගද්‍ය පාඨයක් එකතු කර නැත. මෙය ගම්පොළ යුගයට පෙර තිබූ සන්දේශයකින් ලත් ආභාසයක් දැයි විමසිය යුතු ය.

ගම්පොළ යුගයේ රචනා වූ සන්දේශ සියල්ල ම දෙවියන් වෙත යැවුණ ද කෝට්ටේ යුගයේ රචනා වූ ඇතැම් සන්දේශ යැවෙන්නේ හිමිවරුන් වෙත ය. කෝට්ටේ යුගයේ රචනා වූ සන්දේශවලින් සැලලිහිණි, කෝකිල පරෙවි යන සන්දේශ රචනා කොට ඇත්තේ හික්කුන් වහන්සේලා ය. ගිරා හා හංස යන සන්දේශවල කතුවරුන් අඥාන වුවත් විචාරකයන් පෙන්වාදී ඇති අදහස් හා මතවාදවලට අනුව නිගමනය කළ හැක්කේ එම සන්දේශ රචනා කොට ඇත්තේ තෙරවරුන් බව යි. මේ යුගයේ රචනා වූ සන්දේශවලින් හතරක් ම රචනා වී ඇත්තේ ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර රාජධානි සමයේ ය.

කෝට්ටේ යුගයේ රචනා වූ සෑම සන්දේශයක ම VI වන පරාක්‍රමබාහු රජතුමා ඉතා ඉහළින් වර්ණනාවට පාත්‍ර වී ඇත. එකී සන්දේශ රචනා කළ සන්දේශ රචකයන් සෘජු ව හෝ වක්‍ර ව පරාක්‍රමබාහු රජුට පක්ෂපාතී අය වූ බව නිගමනය කළ හැකි ය.

සමාලෝචනය

මෙම පර්යේෂණය ලිවීමේ දී පළමුවෙන් ම සන්දේශ යන්න නිර්වචනය කෙරිණ. තදනන්තර ව සන්දේශයක අන්තර්ගත විය යුතු මූලික ම ලක්ෂණ කවරේ දැයි අවධානයට පාත්‍ර කරන ලදී. එසේ ම සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යයේ අවශේෂ ව ඇති මුල් ම ග්‍රන්ථය ලෙස මයුර සන්දේශය විචාරක බුහුමනට පාත්‍ර ව ඇතත් අනුරාධපුර සමයේ සිට ම රචනා වූ සිංහල සන්දේශ තිබූ බව සාධක සහිත ව තහවුරු

කෙරිණ. මෙම පර්යේෂණයේ දී විශේෂ අවධානයක් යොමු කරන ලද්දේ කෝට්ටේ යුගයේ දී රචනා වූ සන්දේශ හා ඒවායේ ස්වභාවය පිළිබඳ විමසීමට ය. ඒ අනුව තත් යුගයේ දී රචනා වූ සන්දේශ කාව්‍යවල දක්නට ලැබෙන සුවිශේෂතා පිළිබඳ ව ද අවධානය යොමු කොට තිබේ.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථනාමාවලිය

අමරමොලි හිමි, වේරගොඩ (1961). පන්සිය පණස් ජාතක පොත. කොළඹ: ශ්‍රී ලංකා ප්‍රකාශක සමාගම

අමරවංශ, කොත්මලේ (1968). සිංහල සාහිත්‍යලතා. කොළඹ: අගනුවර සාහිත්‍ය සංසදය

ආයතීවංශාභිධාන, ශ්‍රී ස්ථවීර (2005). කාව්‍ය ලක්ෂණ මිණි මාලාව. බත්තරමුල්ල: රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ

ආරියපාල, එම්.බී., ජයවික්‍රම, එන්.ඒ., විජේසූරිය, විමල., කුරේ, චන්දන අනුර (2003). ජනවංශය. වැල්ලම්පිටිය: චතුර මුද්‍රණාලය

කුලසූරිය, ආනන්ද එස්. සහ තවත් අය (2000). පන්සිය පනස් ජාතක පොත. කොළඹ: ජාතික පුස්තකාල හා ප්‍රලේඛන සේවා මණ්ඩලය

කුමාරතුංග, මුනිදාස (1933). ගිරා සන්දේශ විවරණය. කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ

කුමාරතුංග, මුනිදාස (1935). මයූර සන්දේශ විවරණය. කොළඹ: ඇම්.සී. ගුණසේන සහ සමාගම

ගම්ලන්, සුවර්ත (1997). එළු සඳ සලකුණේ නිදසුන් පද්‍ය. කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ

ගුණවර්ධන, ඩබ්ලිව්.එච් (1916). ගුණිල කාව්‍ය වණිනා. පානදුර: භගනකඩසෘූභ ශ්‍රී ධර්මිල කුඩබඵර්ඨ

ගුණවර්ධන, ඩබ්ලිව්. ඇච් (1962). කොකිල සන්දේශ වණිනා. කොළඹ: මහාබොධි යන්ත්‍රාලය

ගුණසේකර, බන්දුසේන (1996). සිංහල සාහිත්‍ය. කොළඹ: ඇස්.ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ

ගුණසේකර, බන්දුසේන (1997). කෝට්ටේ යුගයේ සන්දේශ කාව්‍ය. සංස්කෘතික කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව

ගොඩකුඹුරේ, සී.ඊ (1953). හංසසන්දේශය. කොළඹ: සීමාසහිත කොළඹ ඇපොතිකරීස් සමාගම

ජයතිලක, කේ (1990). විමර්ශන සහිත මධුර සන්දේශය. දෙල්ගොඩ: ප්‍රදීප ප්‍රකාශකයෝ

ජයතිලක, ඩී.බී (1940). සිංහල සාහිත්‍ය ලිපි. කොළඹ: සීමාසහිත ඇම්.ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම

ජයතිලක, ඩී.බී (2004). කතිකාවත් සඟරා. කොළඹ: රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ

ජයවර්ධන, එච්.වී.ඒ. සෝමසිරි (2004). සිංහල නාමාවලිය. කොළඹ: ඇස්.ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ

ජයවර්ධන, එස්.කේ., පෙරේරා, නිමල් ආරියවංශ (?). කෝට්ටේ යුගය. වැල්ලම්පිටිය: ලස්සන පොත් ප්‍රකාශකයෝ

ඥානාලෝක හිමි, කෝදාගොඩ (1971). සිදත්සඟරා පුරාණ සන්නය. වැලිගම: හේමචන්ද්‍ර වී. ගුණසේකර

තිලකසිරි, සිරි (1996). තිසර සන්දේශය. කොළඹ: රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ

තිලකසිරි, සිරි (2005). පරෙවි සන්දේශය. කොළඹ: රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ

තිලකසිරි, සිරි (2006). ගුත්තිල කාව්‍යය. කොළඹ: ඇස්. ගොඩගේ සහෝදරයෝ

තිලකසිරි, සිරි (2008). සිංහල සන්දේශ කාව්‍යයේ සමාජ පසුබිම. කොළඹ: ඇස්. ගොඩගේ සහෝදරයෝ

තිලකසිරි, සිරි (2011). ගිරා සන්දේශය. කොළඹ: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ

තිලකසිරි, සිරි (2012). භංස සන්දේශය. කොළඹ: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ

තිලකසිරි, සිරි (2013). ගිරා සන්දේශ විමර්ශනය. කොළඹ: සී/ස ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ (පුද්.) සමාගම

තිලකසිරි, සිරි (2013). සන්දේශ කාව්‍ය සාහිත්‍යය. කොළඹ: සී/ස ඇස්.ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ (පුද්.) සමාගම

තෙන්නකොනුන්, රැ (1960). අපේ පැරැණි අසුන් කවි. කොළඹ: සීමාසහිත ඇම්.ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම

දීපච්ඡර හිමි, වැලිපටන්විල (1910). මධුර සන්දේශය. කොළඹ: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ

ධම්මිකීති හිමි, රත්මලානේ (1902). භංස සන්දේශය. කොළඹ: සී/ස ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ (පුද්.) සමාගම

ධර්මදාස, කේ.එන්.ඕ (1994). සිංහල විශ්වකෝෂය. සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුව

ධර්මබන්දු, ටී.එස් (2469). ලෝවැඩ සඟරාව. කොළඹ: සීමාසහිත ඇම්.ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම

ධර්මසේන හිමි, 1985). සද්ධර්මරත්නාවලිය. වැල්ලම්පිටිය: සී/ස ඇස්. ගොඩගේ සහ

සහෝදරයෝ (පුද්.) සමාගම

ධර්මාරාම හිමි, රත්මලානේ (2018).කැලණිය: සැලලිහිණි සෞඛ්‍ය සහ එහි පුරාතන සන්නය. විද්‍යාලංකාර ප්‍රකාශන

පඤ්ඤාකිත්ති හිමි, කොටහේනේ අරුණානිලක, අනුන්ගල්ලේ (1879). සාහිත්‍යය. සංස්කෘතික කටයුතු පිළිබඳ දෙපාර්තමේන්තුව

පඤ්ඤාකිත්ති හිමි, කොටහේනේ (1959). සාහිත්‍ය කථා - 1. කළුතර: කළුතර විද්‍යාදීප පොත්හල

පඤ්ඤාසාර හිමි, ඔක්කම්පිටියේ (2009). හංස සන්දේශය. කොළඹ: සූරිය ප්‍රකාශකයෝ

පඤ්ඤාසාර හිමි, දෙහිගස්පේ., සහ විමලධම්ම හිමි, පලන්නෝරුවේ (1933). සාරදීපිකා ගිරා සෞඛ්‍ය වණනා. කොළඹ: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ

පඤ්ඤාසේකර හිමි, දේවනන්දියේ., සේනක, සිරිමෙවන් (1984). ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර කෝට්ටේ ලේඛක තොරතුරු. ශ්‍රී ලංකා රජයේ මුද්‍රණාලය

පෙරේරා, ආර් (?). විස්තර සහිත සැවුල් සෞඛ්‍ය. කොළඹ: රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ බටුවන්තුඩාවේ, රොබට් (1928). වෘත්තමාලාඛ්‍යව. ලංකාභිනවවිශ්‍රැත යන්ත්‍රාලය

බලගල්ලේ, විමල් ජී (1999). සිංහල සාහිත්‍යය. පාදුක්ක: සංස්කෘතික කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව

මොරටුවගම,එච් .එම්(2010). කෝට්ටේ යුගයේ පද්‍යය ප්‍රබන්ධ ප්‍රථම භාගය. කොළඹ: රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ

මෙමනෙය මහා ස්ථවිරපාදයන් (1978). බුදු ගුණ අලංකාරය. පිටකෝට්ටේ: අධ්‍යාපන ප්‍රකාශන දෙපාර්තමේන්තුව

රත්නරංසි හිමි, කන්දුල්ලේ (2005). මයුර විවරුව. බත්තරමුල්ල: රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ

වජිරඤාණ හිමි, හොරණ., අභයගුණවර්ධන, වෙ.වී., කාරියකරවන, ඒමන්., දිසානායක, විමල්.,සුගතදාස, කේ.බී., රුවන්පතිරණ, මොනීකා., අමරදාස, කේ.ජී (1977-78). සාහිත්‍යය. කොළඹ: සංස්කෘතාක කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව

වජිරඤාණ හිමි, හොරණ (1992). සිංහල සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථ ප්‍රදීපිකා. කොළඹ: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ

වික්‍රමසිංහ, කේ.ඩී.පී (1961). සිංහල ලේඛක පරපුර. කොළඹ: සීමාසහිත ඇම්.ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම

වික්‍රමසිංහ, කේ.ඩී.පී (1964). කෝට්ටේ යුගයේ සිංහල සාහිත්‍යය. මහරගම: තරංජි ප්‍රින්ට්ස්

විමලවංස හිමි, බද්දේගම (1947). සිංහල ග්‍රන්ථ වංශය. සාධු මුද්‍රණාලය

ශ්‍රී ධර්මාරාම මහා ස්ථවීර (1935). කාව්‍යශේඛර මහා කාව්‍යය. කැලණිය: කැලණිය විද්‍යාලංකාර විශ්ව විද්‍යාල මුද්‍රණාලය

සන්නස්ගල, උපුල් ශාන්ත (2010). ගිරා සන්දේශය පුරාවෘත්ත විශ්වකෝෂය. නුගේගොඩ: සංගීද මුද්‍රණ සහ ප්‍රකාශන

සන්නස්ගල, පුඤ්චිඛණ්ඩාර (1961). සිංහල සාහිත්‍ය වංශය. කොළඹ: ලේක් හවුස් මුද්‍රණාලය

සන්නස්ගල, පුඤ්චිඛණ්ඩාර (1962). සිංහල සන්දේශ සාහිත්‍යය. කොළඹ: ලේක් හවුස් මුද්‍රණාලය

සැබිහෙළ අලවුඉසි (1962). කොවුල් සදෙස විවරනය. කොළඹ: සීමාසහිත ඇම්.ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම

සිරිවර්ධන, කරුණාදාස (?). උසස් පෙළ සැවුල් සන්දේශය. මාතර: මාතර ලේඛක සංගමය

සිරිසුමන හිමි, අගලකඩ (2021). හංස සන්දේශය සරල සංස්කරණය. නුගේගොඩ: සී/ස සරසවි ප්‍රකාශකයෝ

සිල්වා, ඇම්. මේලියස් (1962). ශ්‍රී රාහුල සංසරාජ වර්තය. කොළඹ: සීමාසහිත ඇම්.ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම

සුරවීර, ඒ.වී (1976). රාජාවලිය විචාරාත්මක සංඥාපනය සහ ශාස්ත්‍රීය සංස්කරණය. කොළඹ: අධ්‍යාපන ප්‍රකාශන දෙපාර්තමේන්තුව

සුරවීර, ඒ.වී., විජයසූරිය, විමල (1991). තිසර සන්දේශය. කොළඹ: ලේක් හවුස් පොත්හල

සුරවීර,ඒ.වී (2006). තිසර සන්දේශය. කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ

සේනානායක, ජී.එස්.බී (1978). හංස සන්දේශය. කොළඹ: ප්‍රදීප ප්‍රකාශකයෝ

සේනානායක, රංජිත්, (2017). මයුර සන්දේශය ශාස්ත්‍රීය සංස්කරණය. මාතර: තීටි ග්‍රැෆික්ස් පුද්ගලික සමාගම

සොරන හිමි, වැලිවිටියේ (1969). එලු සදස් ලකුණ. ගල්කිස්ස: අභය ප්‍රකාශකයෝ

චේවමානගේ, විමල් (2004). හක්නිගතකය. කොළඹ: සමයවර්ධන පොත්හල (පුද්ගලික) සමාගම